

МЕДИЧНА АКАДЕМІЯ

№ 2 (259)

ГАЗЕТА ЗАСНОВАНА 1997 РОКУ

29 січня 2010 року

ОГОЛОШЕННЯ

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД «ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І.Я. ГОРБАЧЕВСЬКОГО» ОГОЛОШУЄ КОНКУРС НА ПОСАДУ:

голови наглядової ради Тернопільської університетської лікарні (на громадських засадах).

Вимоги до претендентів: член вченої ради університету (крім проректорів, заступників ректора, деканів і директорів інститутів).

Термін подачі документів – один місяць з дня оголошення.

Звертатися:
43001, м. Тернопіль,
майдан Волі, 1,
відділ кадрів, тел. 52-14-64.

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД «ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І.Я. ГОРБАЧЕВСЬКОГО» ОГОЛОШУЄ КОНКУРС НА ЗАМІЩЕННЯ ВАКАНТНИХ ПОСАД:

НА МЕДИЧНОМУ ФАКУЛЬТЕТІ:

– доцента кафедри загальної та оперативної хірургії з топографічною анатомією, травматологією та ортопедією по курсу комбустіології – 1 посада;

– доцента кафедри педіатрії з дитячою хірургією – 1 посада;

вимоги до претендентів: наявність наукового ступеня, стаж роботи за фахом – не менше п'яти років, сертифікат на володіння англійською мовою та персональним комп'ютером, видані комісією ТДМУ згідно з наказами № 187 від 27.07.98 р. та № 725 від 28.12.05 р.

– доцента кафедри фармакології з клінічною фармакологією – 1 посада;

– доцента кафедри анатомії людини – 1 посада;

– доцента кафедри педіатрії з дит. хірургією – 1 посада;

вимоги до претендентів: наявність наукового ступеня, стаж роботи за фахом – не менше п'яти років, сертифікат на володіння персональним комп'ютером, виданий комісією ТДМУ згідно з наказом № 725 від 28.12.05 р.

НА ФАКУЛЬТЕТІ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ:

– доцента кафедри педіатрії № 2 – 1 посада;

– доцента кафедри клінічної імунології, алергології та загального догляду за хворими – 1 посада;

вимоги до претендентів: наявність наукового ступеня, стаж роботи за фахом – не менше п'яти років, сертифікат на володіння персональним комп'ютером, виданий комісією ТДМУ згідно з наказом № 725 від 28.12.05 р.

Термін подачі документів – один місяць з дня оголошення.

Звертатися: 43001, м. Тернопіль,
майдан Волі, 1,
відділ кадрів, тел. 52-14-64.

ВІДМІННИКИ НАВЧАННЯ

Василь ВОДВУД, студент медичного факультету

ВІДЗНАЧИМО 100-РІЧЧЯ УКРАЇНСЬКОГО ЛІКАРСЬКОГО ТОВАРИСТВА

Розпорядженням голови Тернопільської облдержадміністрації Юрія Чижмаря утворено організаційний комітет і затверджено заходи з підготовки та відзначення в області 100-річчя Українського лікарського товариства.

Головою організаційного комітету з підготовки та відзначення 100-річчя Українського лікарського товариства призначено заступника голови обласної державної адміністрації Федора Шевчука.

Затвердженими заходами передбачено провести у Тернопільському державному медичному університеті ім. І.Я. Горбачевського, у лікувально-профілактичних закладах області науково-практичні конференції, круглі столи, присвячені історії становлення та розвитку громадського лікарського руху, діяльності видатних українських лікарів.

Спільно з виконкомом Тернопільської міської ради необхідно розглянути питання щодо надання у місті Тернополі приміщення для Будинку лікаря, відкриття меморіальної дошки голові товариства та його засновникові Давиді Станіславу Олексійовичу.

Головне управління охорони здоров'я облдержадміністрації, обласна організація «Українське лікарське товариство на Тернопільщині» до вересня 2010 року мають підготувати та видати матеріали з історії становлення й розвитку Українського лікарського товариства на Тернопільщині, професійної та громадської діяльності видатних українських лікарів.

Розпорядження передбачає також і деякі інші заходи з підготовки та відзначення в області 100-річчя Українського лікарського товариства.

(Прес-служба ТерноДА)

У НОМЕРІ

Стор. 2

ГОЛОВІ ОБЛАСНОЇ РАДИ ОЛЕКСІЮ КАЙДІ ВРУЧИЛИ МАНТІЮ ТА ДИПЛОМ ПОЧЕСНОГО ПРОФЕСОРА ТДМУ

– Здоров'я нації є найвищою цінністю, показником розвитку держави, – зазначив Олексій Кайда.

– Завдяки позиції ректора медуніверситету Леоніда Якимовича Ковальчука та депутатського корпусу облради зроблено багато, а через рік-два, впевнений, результати будуть ще відчутніші. Юридично питання про створення університетської лікарні вирішено. Але це лише перший крок. Наступні – не менш відповідальні. День за днем наближатимемося до мети. Тернопіль отримає університетську лікарню, якою пишатиметься.

Стор. 3

ПОРА ЕКЗАМЕНІВ

Відома пісенька про те, що від сесії до сесії живуть студенти весело, втратила актуальність. Тепер вчитися треба впродовж всього семестру, набираючи бали, як того вимагає сучасна

система оцінювання знань, згідно з вимогами Болонського процесу.

Стор. 4

BUPAS – МІЖНАРОДНА ПРОГРАМА ЕПІДЕМІОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ БРОНХІАЛЬНОЇ АСТМИ СЕРЕД ДИТЯЧОГО НАСЕЛЕННЯ

Було вирішено створити проект, до якого увійшли Україна, Польща та Білорусь – BUPAS

(Belarus – Ukraine – Poland – Asthma – Study).

ГОЛОВІ ОБЛАСНОЇ РАДИ ОЛЕКСІЮ КАЙДІ ВРУЧИЛИ МАНТІЮ ТА ДИПЛОМ ПОЧЕСНОГО ПРОФЕСОРА ТДМУ

На засіданні вченої ради звання почесного професора ТДМУ ім. І.Я. Горбачевського присвоєно голові обласної ради Олексію Кайді. Відкриваючи засідання, ректор, член-кореспондент АМН України, професор Леонід Ковальчук сказав:

— Нинішня подія, без сумніву, велика віха в історії нашого університету. Даваймо згадаємо, яким нелегим був процес створення університетської лікарні. Багато було проєктів, планів, які здавалися нездійсненними з тих чи інших причин. Хоча в Європі нині немає жодного університету без університетської лікарні. Це звична практика. Наші колеги з Німеччини пишуться своїми багатопрофільними університетськими лікарнями. Кожен головний лікар вважає свою університетську лікарню найк-

рашою. В Україні досі таких лікарень не було.

Понад рік тому міністр охорони здоров'я Василь Князевич зніціював розгляд питання про створення в Україні університетської лікарні. Спершу в Міністерстві її розглядали як структурний підрозділ, але потім від такого підходу відмовилися, зваживши на світовий досвід. Під час стажувань у різних країнах Європи та США представники нашого ВНЗ детально вивчили принципи побудови університетської лікарні. Це може бути або коопераційна модель, або інтеграційна. Може бути частково інтеграційна модель, як, приміром, у Віденській університетській лікарні, де зарплатню лікарям платить університет. Або повна інтеграція, як в Грайфсвальді, де головний лікар є водночас деканом медичного факультету. У наших реаліях шлях

до створення університетської лікарні був нелегим. Дещо раніше відповідні спроби були в Полтаві, Луганську. Та обласні ради відмовилися навіть розглядати це питання. Натомість ситуація на Тернопільщині приємно здивувала медичну громадськість України.

Леонід Якимович навів такий приклад. Зателефонувала йому Ніна Гойда, проректор з лікувальної роботи Національної медичної академії післядипломної освіти ім. Шупика, і розповіла, що вони теж виношували схожі плани, але зреалізувати їх не вдалося. «А як вам вдалося? Поясніть.» І тут таки сама й відповіла: «Голови обласної ради — це особистість, він підтримав пропозицію створення університетської лікарні». Справді, так. Якби не державницька позиція та розуміння голови обласної ради Олексія Петровича Кайди, це питання не було б вирішене. Нині можна з певністю сказати: першій університетській лікарні в Україні, заснованій на європейських засадах, — бути.

Ректор наголосив: університетська лікарня й надалі діятиме як обласна лікарня. «А на нас лежить велика відповідальність і обов'язок сприяти фаховому зростанню кадрів, покращенню матеріальної бази, — зазначив Леонід Якимович. — Спільним зусиллями для цього буде зроблено все необхідне».

В урочистій тиші перший проректор ТДМУ, професор Ігор

Мисула зачитав витяг з протоколу засідання вченої ради та її ухвалу: враховуючи значний внесок голови обласної ради в створення університетської лікарні, присвоїти звання почесного професора ТДМУ ім. І.Я. Горбачевського голові обласної ради Олексію Кайді з врученням йому професорської мантії та диплома.

Відтак відбулася церемонія вручення відзнак. Голова обласної ради висловив велику подяку за присвоєння йому високого звання почесного професора ТДМУ.

— Здоров'я нації є найвищою цінністю, показником розвитку держави, — зазначив Олексій Кайда. — Завдяки позиції ректора медуніверситету Леоніда Яки-

мовича Ковальчука та депутатського корпусу облради зроблено багато, а через рік-два впевнений, результати будуть ще відчутніші. Юридично питання про створення університетської лікарні вирішено. Але це лише перший крок. Наступні — не менш відповідальні. День за днем наближатимемося до мети. Тернопіль отримає університетську лікарню, якою пишатиметься.

Олексій Кайда, висловивши глибоку вдячність за присвоєння йому почесного звання, побажав усім добра, здоров'я та успіхів у нелегкій подвижницькій праці в ім'я людини, задля добра України.

**Оксана БУСЬКА,
Ірина ДЕРЕХ (фото)**

ОБ'ЄКТИВ

НАША КОЛЕГА ЛАРИСА ЛУКАЩУК – СЕРЕД ЛАУРЕАТІВ

Днями були оголошені результати національного конкурсу для журналістів «Змінити себе – змінити світ», що супроводжувалися урочистою церемонією нагородження переможців у різних номінаціях.

Національний конкурс для журналістів, що проходив за підтримки МОЗ України у рамках проекту Європейського Союзу «Сприяння реформі вторинної медичної допомоги в Україні», тривав з 1 серпня по 31 листопада 2009 року. Його мета — підвищення серед населення та медичних працівників знань про реформу вторинної медичної допомоги в Україні. Призовий фонд конкурсу склав 83 тис. грн.

Як повідомили у прес-службі МОЗ України, до складу журі увійшли: заступник міністра охорони здоров'я України В. Бідний, голова Нацради з питань охорони здоров'я при Президентові України М. Поліщук, керівник проекту

ЄС «Сприяння реформі вторинної медичної допомоги в Україні» О. Абовська, менеджер проєктів ЄС у сфері соціального розвитку та охорони здоров'я С. Полюк, керівник прес-служби МОЗ України Л. Гордон, директор Українсько-Американського бюро з захисту прав людини С. Глузман, а також представники провідних ЗМІ в Україні. Усього на розгляд журі конкурсу надійшло 140 статей, 14 телевізійних програм, 6 радіопрограм, а також 19 статей, опублікованих в електронних ЗМІ.

У номінації «Краща публікація/серія публікацій у друкованих ЗМІ» журі першу премію так і не визначили. Друге місце посіла кореспондент газети «Медична академія» Лариса Лука-

щук за матеріал «Ректор ТДМУ Леонід Ковальчук: Університетська клініка — заклад повного медичного забезпечення».

Сердечно вітаємо свого колегу. Зичимо нових творчих верховин.

**Яна РИЖКО,
студентка
третього
курсу
медичного
факультету**

Редактор **Олег КИЧУРА**
Творчий колектив: **Лариса ЛУКАЩУК,
Оксана БУСЬКА,
Ярослав СТАРЕПРАВО**
Комп'ютерний набір і верстка:
Руслан ГУМЕНЮК

Адреса редакції:
46001,
м. Тернопіль,
майдан Волі, 1,
тел. **52-80-09; 43-49-56**
E-mail **academia@tdmu.edu.ua**

Засновники:
Тернопільський
держмедуніверситет
ім. І.Я. Горбачевського,
управління охорони здоров'я
облдержадміністрації

Видавець:
Тернопільський
державний медичний
університет
ім. І.Я. Горбачевського
Індекс **23292**

За точність
викладених фактів
відповідає автор.
Редакція не завжди
поділяє позицію
авторів публікації.

Реєстраційне свідоцтво
ТР № 300 від 19.12.2000
видане
управлінням у справах
преси та інформації
облдержадміністрації

Газета виходить
двічі на місяць
українською мовою.
Обсяг — 2 друк. арк.
Наклад — 2000 прим.
Замовлення № 168

Газету набрано, зверстано,
віддруковано у Терно-
пільському
держмедуніверситеті
ім. І.Я. Горбачевського.
46001, м. Тернопіль,
майдан Волі, 1.

ФОТОРЕПОРТАЖ

ПОРА ЕКЗАМЕНІВ

Відома пісенька про те, що від сесії до сесії живуть студенти весело, втратила актуальність. Тепер вчитися треба впродовж всього семестру, набираючи бали, як того вимагає сучасна система оцінювання

знань, згідно з вимогами Болонського процесу. І все-таки сесія для студентів – період особливий, як сказала, екстремальний. Хвилюється кожен, навіть якщо дуже добре підготувався до початку заліків та екзаменів.

сти подих, розлабитися можна лише під час короткої перерви. І потім – знову за роботу. Щоб отримати максимальну кількість балів, треба правильно відповісти на всі питання, а їх немало.

Під час такої перерви нам вдалося поспілкуватися зі студентами III курсу медичного факультету.

– Сьогодні я і мої однокурсники складаємо

Напруга в аудиторіях під час складання іспитів – зашкалює. Студенти – сама увага і зосередженість. Юнацькі й дівочі думки та почуття працюють в одному напрямку – показати свої ґрунтовні знання й отримати добру оцінку. При цьому, зауважу, жодної метушні чи нервовості. Збуджені нерви блокують пам'ять, натомість мозок зібраної та впевненої в своїх силах людини працює ефективніше. Студенти-медики знають про це краще за будь-кого іншого.

Іспит обмежений в часі, тож усі максимально сконцентровані. Трішки переве-

комплексний іспит з тих предметів, які вивчали впродовж семестру, – розповіла Христина Михалевич. – 10 модулів, 240 питань.

– Складні питання?

– Різні, відповідно до навчальної програми.

– Якщо готуватися впродовж всього семестру, скласти іспит не важко. А хто не допрацював – у того можуть бути проблеми, – долучився до розмови третьокурсник Володимир Лишентий.

– А ви готувалися?

– Це й як! І все-таки хвилююся.

– Ніч перед іспитом спали?

– Мало спав.

Яна Рижко теж хвилюється.

– Іспит – це завжди випробу-

вання, але, сподіваюся, все буде гаразд. Я дуже ретельно готувалася.

– Щоб встигнути відповісти на всі питання і зробити потрібні малюнки, працювати треба дуже інтенсивно. А ще зважити, скільки часу потрібно на кожне завдання, щоб не віддавати забагато уваги одній темі за рахунок іншої та вкластися у визначені терміни, – розповідає студентка.

Яна навчається на бюджетній формі, отримує стипендію.

– Хто наполегливо вчиться впродовж семестру, переважно складає іспити на «добре» і «відмінно», – підтверджує асистент кафедри інфекційних хвороб Наталя Завіднюк.

Наталя Григорівна щиро радіє, коли сумлінна праця студентів протягом семестру винагороджується гарною оцінкою.

– Викладачі вболівають за студентів, тож кожному бажаво скласти сесію на «відмінно», – каже Наталя Григорівна.

До цих побажань приєднуємося і ми. Екзаменаційних успіхів вам, студенти-медики!

**Оксана БУСЬКА,
Ярослав СТАРЕПРАВО (фото)**

ІНФОРМУЄ ВІДДІЛ МІЖНАРОДНИХ ЗВ'ЯЗКІВ

Міністерство культури і національної спадщини Республіки Польща, фундація «Великий оркестр святкової допомоги» та Народний центр культури наприкінці червня – на початку липня 2010 року планують реалізувати в м. Жешув (Польща) проект «Європейське містечко молоді».

«Європейське містечко молоді – Жешув-2010» є одним з основних елементів українсько-польських освітніх, молодіжних, культурно-мистецьких заходів у сфері культурної інтеграції в рамках організації Чемпіонату Європи з футболу «Євро-2012». Метою проекту є перегляд творчості молодих людей Польщі та України (різні молодіжні жанри творчості), яка буде спиратися на презентації молоддю різних мистецьких жанрів, а також тематичних тренінгах. Усі заходи проекту завершить головний концерт, в якому візьмуть участь артисти з Польщі та України.

Основним завданням організаторів є проведення різноманітних мистецьких тренінгів, які дозволять кожному учаснику знайти для себе цікавий напрямок мистецтва та творчості. Для представлення творчості будуть використані всі культурні інституції, об'єкти, а також інфраструктура м. Жешува. Головний концерт відбудеться в центральному парку м. Жешува.

Спільні дії наших Міністерств, Всеукраїнського благодійного фонду «Серце до серця» та фундації «Великий оркестр святкової допомоги» сприятимуть більш повній можливості реалізації мети «Європейського містечка молоді».

У квітні 2010 року в м. Варшава відбудуться Міжнародні навчальні школи з надання першої медичної допомоги.

Для добору представників студентської молоді Тернопільського державного медичного університету для участі в цій програмі оголошується конкурс. Брати участь у конкурсі можуть всі бажаючі.

Віriamo, що наша співпраця допоможе провадженню європейських молодіжних цінностей під час Чемпіонату Європи «Євро-2012», а в наступних роках – створити середовище порозуміння та партнерства між молоддю Польщі та України.

Звертайтеся, будь ласка, до відділу міжнародних зв'язків ТДМУ (адміністративний корпус, 2-й поверх).

ВЧИНОК, НЕГІДНИЙ СТУДЕНТСТВА

Наш університет завжди відзначався одним з найкращих навчальних закладів України та Тернопілля з дотримання порядку й дисципліни. Проте, нещодавно, на засідання студентської ради надійшла доповідна та пояснюючі записки студентів, зміст яких збентежив кожного, хто з ними ознайомився. Чотири студентки медично-

го факультету, які навчаються на II курсі, самостійно зарахували собі складання практичної навички, підробивши при цьому підпис викладача кафедри нормальної фізіології.

Ці студенти були запрошені на засідання студентської ради університету. Під час розмови з ними було чути розпач в їхніх головах, вони шкодували про скоєне

і щиро обіцяли, що більше подібного ніколи не вчинять, лише б їм дали можливість продовжити навчання, адже стояло питання про їхнє відрухування з числа студентів.

І лише завдяки ректору нашого університету, члену-кореспонденту АМН України, професору Леонідові Якимовичу Ковальчуку, який вже вкотре дослухався

до прохання студентської ради, дали цим студенткам ще один шанс. Так вони мають можливість продовжити й успішно закінчити наш славний медичний університет, але вже з оголошеними доганами.

Шановні студенти, від імені студентської ради Тернопільського державного медичного університету імені І.Я. Горбачевського прошу вас запам'ятати цей випадок, і кожного разу згадувати його в тій ситуації,

коли станете свідками або самі наважитесь підробити будь-який документ – чи то «рапортчик», чи книжку матрикулів, згадайте, що подібними діями, ви самостійно відмовляєтеся від мрії стати лікарем, стоматологом чи фармацевтом. І надалі члени студентської ради будуть приймати за подібні порушення цілком інші рішення.

**Леонід ВАСИЛЮК,
студент 6 курсу**

VUPAS – МІЖНАРОДНА ПРОГРАМА ЕПІДЕМІОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ БРОНХІАЛЬНОЇ АСТМИ СЕРЕД ДИТЯЧОГО НАСЕЛЕННЯ

Торішнього вересня на міжнародному симпозиумі «Імунопатологія при респіраторних захворюваннях» та VI Україно-Польській конференції «Актуальні питання пульмонології», яка відбулася у НОК «Червона калина», була обговорена можливість співпраці між науковцями Сілезького медичного університету, що знаходиться в Катовіце (Польська Республіка), Тернопільським державним медичним університетом імені І.Я.Горбачевського (Україна) та Гродненським державним медичним університетом (Білорусь). Було вирішено створити проект, до якого увійшли Україна, Польща та Білорусь – VUPAS – (Belarus – Ukraine – Poland – Asthma – Study).

Чому виникло таке рішення? Вивчення поширеності бронхіальної астми у світі виконували у межах міжнародного дослідження поширеності астми та алергії в дитячому віці (АЙЗЕК), яке продемонструвало великі відмінності між країнами та регіонами світу. Подібні висновки відносно епідеміології бронхіальної астми серед дитячого населення надійшли і від Європейського multi-center проекту. Менше відомо про поширеність випадків дитячої астми та інших педіатричних дихальних розладів у країнах Центральної і Східної Європи. Деякі країни регіону брали участь в ініціативі ISAAC. Інший важливий проект, відомий під назвою CESAR, був здійснений понад 10 років тому. Проте до проекту CESAR не ввійшли Білорусь, Польща та Україна. Запропонований проект (VUPAS) розширить знання поширеності випадків бронхіальної астми серед дітей тих країн, які не брали участь у міжнародних порівняльних вивченнях.

VUPAS – неформальний проект міжнародного епідеміологічного дослідження дітей у трьох країнах (від цього назва проекту: Belarus-Ukraine-Poland-Asthma-Study). У сільських і міських дітей цих країн буде проведено дослідження за до-

помогою стандартної анкети (анкета АЙЗЕКА). Ініціатива VUPAS була розвинена у відділі епідеміології (Медичний університет Сілезії в Катовіце, Польща). Для того, щоб здійснювати такі дослідження, Тернопільський державний медичний університет уклав двосторонні угоди із Сілезьким медичним університетом (Польща) і державним медичним університетом у Гродно (Білорусь).

Вибір проектних регіонів (три великих сусідніх країни в Європі) виправдовує необхідність отримати об'єктивні дані щодо легеневої патології дітей у регіонах, і дослідження причин відмінностей симптоматики і діагностики патології дихальної системи, що безпосередньо пов'язано з соціально-економічними та екологічними чинниками. З певних причин (у тому числі приналежність чинників до нещодавньої спільної історії, етнічних особливостей і

Ян ЗЕЙДА, професор, керівник проекту (м. Катовіце, Польща)

т.д.) дані, отримані в Польщі, забезпечують кращий фон для порівнянь, ніж дані, які були отримані в інших європейських країнах.

Останніми роками відчутне зростання захворюваності на бронхіальну астму, поширеність якої серед дітей і підлітків сягає 5-10%. Результати досліджень, представлені на пленумі дитячих пульмонологів України головним дитячим алергологом країни свідчать, що справжня час-

Завідувач кафедри спортивної медицини і реабілітації, доктор меднаук Андрій Шпаков (м. Гродно, Білорусь) та завідувача кафедрою педіатрії з дитячою хірургією ТДМУ, професор Ольга ФЕДОРЦІВ

тота бронхіальної астми в дітей майже в 10 разів вища, ніж офіційні дані. Останнім часом кількість випадків бронхіальної астми в дітей щорічно зростає на 5-8%, а інвалідності, пов'язаної з цією хворобою, – на 2,7% (Ласиця О.І., 1998). Пізня діагностика, почасти недостатнє лікування спричинюють високу питому вагу тяжкого перебігу бронхіальної астми в дітей, що досягла 25%.

Поширеність бронхіальної астми в м. Києві серед дітей становить 8,1%, atopічного дерматиту – 3,9%, алергічного риніту – 5,6%. Ці дані в 5-10 разів вищі за середньостатистичні.

Ситуація щодо алергічних захворювань в Україні залишається, по суті, невідомою. Дослідження, проведені серед дітей м. Києва 2002 року та серед

дітей Запоріжжя 2005 року, показали, що справжня частота бронхіальної астми й алергічного риніту перевищує цифри офіційної статистики в десятки разів, а дослідження, проведені в м. Харкові, показали, що на алергію страждають 36,4% дітей.

Згідно із статистичними даними поширеності БА в Тернопільській області, 1996 року цей показник становив 2,7 на 1 тис. дитячого населення; 1997

року – 2,8; 2001 р. – 3,1; 2004 р. – 3,7; 2005 р. – 4,2; 2006 р. –

Професор ТДМУ Леонід ГРИЩУК

4,1; 2007 р. – 4,9; 2008 р. – 4,34; алергічного риніту: 1996 р. – 0,6; 1997 р. – 0,6; 2000 р. – 1,1; 2001 р. – 1,29; 2006 р. – 1,51; 2007 р. – 2,1; 2007 р. – 2,1; 2008 р. – 2,3; atopічного дерматиту: 1996 року – 5,7; 1997 р. – 4,5; 2000 р. – 4,5; 2001 – 4,5; 2006 р. – 5,56; 2007 р. – 5,89; 2008 р. – 6,11.

За даними обласного дитячого пульмолога, поширеність бронхіальної астми щороку зростає. Причиною такого стану є підвищення захворюваності алергічною патологією в

Україні і в усьому світі. У розрізі районів області найвища захворюваність органів дихання є в місті Тернополі та на території, потерпілих від аварії на Чорнобильській АЕС (Чортківський район). Найбільш поширена бронхіальна астма в м. Тернополі (6,32) та в Чортківському районі (6,47). Дитяча інвалідність серед дітей з захворюваннями органів дихання складає: 2006 року – 254; 2007 року – 272; 2008 року – 272, уперше встановлена

інвалідність (на 10 тис. дитячого населення): 2006 рік – 10,8; 2007 р. – 11,9; 2008 р. – 12,2. З них бронхіальна астма 237, 2007 року – 252; 2008 року – 252. Показник на 10 тис. дитячого населення: 2006 – 10,1; 2007 – 11,0; 2008 – 11,3. Таким чином, показник інвалідності дітей на хвороби органів дихання піднявся за рахунок зростання поширеності бронхіальної астми.

17-20 грудня 2009 року у м. Кракові відбулося перше засідання робочої групи проекту у складі професора Яна Зейди як керівника проекту, Грегора Брожека (представники Польщі), професора Ольги Федорців та професора Леоніда Грищука (представники України), головного лікаря Гродненської обласної дитячої клінічної лікарні Андрія Стрижака та доктора медичних наук, завідувача кафедри спортивної медицини і реабілітації Андрія Шпакова (представники Білорусії).

Було обговорено питання організації анкетування в школах сільської місцевості й у містах, підготовки відповідних документів і обробки отриманих результатів.

Сподіваємося, що результати проекту дозволять отримати об'єктивні дані щодо захворюваності та поширеності бронхіальної астми серед дитячого населення трьох країн, виявити можливі чинники ризику розвитку цього захворювання, розробити ефективні програми профілактики та ранньої діагностики, адекватного лікування та покращити здоров'я дітей цих країн.

**Ольга ФЕДОРЦІВ,
Леонід ГРИЩУК,
професори ТДМУ**

Поширеність БА серед дітей віком від 0 до 17 років за 2006–2008 роки в Тернопільській області

Захворювання	Поширеність						Захворюваність					
	2006		2007		2008		2006		2007		2008	
	абс.	на 1000 дітей	абс.	на 1000 дітей	абс.	на 1000 дітей	абс.	на 1000 дітей	абс.	на 1000 дітей	абс.	на 1000 дітей
Бронхіальна астма	694	3,74	978	4,27	971	4,34	82	0,44	96	0,42	119	0,53
Хронічний бронхіт	912	4,92	1053	4,59	1001	4,48	105	0,57	168	0,73	147	0,66
Пневмонія	2173	11,71	2805	12,24	2471	11,05	2173	11,71	2805	12,24	2471	11,05

НАЙГОЛОВНІШЕ – СПРИЙМАТИ ПАЦІЄНТА ЯК ОСОБИСТІТЬ

ЛІКАР ДЛЯ ХВОРОГО І БАТЬКО, І МАТИ, І ДРУГ, І НАСТАВНИК

Мій співрозмовник Олег Лукашук — людина із сильним характером, але непростою долею. Колишній кадровий офіцер, пройшов усі кола афганського пекла. І звісно, неохоче зараз розповідає про ті жахливі часи. «Двадцять років минуло, — каже він, — а травми голови та контузія ще й нині не дають спокою. Кілька разів на рік змушений звертатися до лікарів. Наші недуги особливі тим, що дають загострене сприйняття оточуючого світу, навіть незначний стрес може спровокувати погіршення стану, тому дуже важливо, коли поряд є лікар, якому ти можеш довіритися. Коли відчуваєш, що людина переймається твоїми проблемами, то й настрій покращується, з'являється впевненість, віра у себе, а відтак і стан здоров'я поліпшується. У цьому відділенні проходжу курс лікування кілька разів на рік, і, знаєте, з тривогою, внутрішніми переживаннями, неспокоєм у душі, які є частими супутниками недуги, легше впоратися, коли відчуваєш підтримку сестричок і лікарів».

З особливими почуттями Олег Лукашук говорить про завідувачку відділення. Світлана Мазур стала не лише його першим лікарем, а й другом, їй він довіряє сповна.

— Світлана Федорівна дуже добра, чуйна людина, для мене вона стала «сімейним лікарем», вмів знайти спільну мову з усіма — пацієнтами, їхніми родичами, персоналом. Вона надзвичайна оптимістка і її позитивної енергії вистачає на всіх, — каже Олег. — Можу спілкуватися зі своїм лікарем не лише на медичні теми, а про що завгодно, вона завжди підтримує, втішить. Їй можна довірити усі свої думки, таємниці. І вірите, хвороба поволі починає відступати. Мені часто доводиться спостерігати, якими невтішними приїждять сюди пацієнти до лікування, і як вони змінюються, стають щасливими людьми, покидаючи відділення. Годі й мовити: лікарі тут — справжні професіонали, їхні знання, вміння повернули до активного життя не одного пацієнта. Мені доводилося лікуватися і в інших спеціалістів, тож переконався, що вони усі майстерно виконують свою роботу, до того ж і досвід велике значення має. Знаю, що Леонід Омельчук вже четвертий десяток років лікує пацієнтів психоневрологічного профілю, неабиякий хист і вміння у заслуженого лікаря України, кандидата медичних наук Петра Гавриловича Мартинюка. А які чуйні, терпеливі тут медсестри, вони працюють у відділенні не один рік і користуються заслуженою повагою у пацієнтів. Це — ветерани праці Г. Ящук, І.Кропильницька, О. Дрожевська, М. Бербеца та молодше покоління. Спасибі їм за те, що роблять свою справу від душі.

Що ж до мого захворювання, то я звісно, усвідомлюю: повного

одуження годі й чекати, але радий, що знайшов тих людей, які мені можуть допомогти. Завдяки їм я зараз веду майже повноцінний спосіб життя, працюю на присадибній ділянці, захоплююсь літературою. До речі, якось у дрезному індійському трактаті натрапив на таку фразу: «Можна боятися батька, матір, друзів, вчителів, але не треба відчувати остраху перед лікарем, адже він для хворого і батько, і мати, і друг, і наставник». Лише згодом, коли знайшов уже «свого» лікаря, насправді зрозумів, яке велике значення таять у собі ці, на перший погляд, звичні слова.

ВІДДІЛЕННЯ, В ЯКОМУ НАВІТЬ СТІНИ ЛІКУЮТЬ

Свій відлік відділення неврозів обласної психоневрологічної лікарні розпочинає 1961 року. Першим його завідувачем був Анатолій Матвєєв, згодом, біля стерна керівництва стала Любов Четет-Біленька. А з 1987 року і донині цей підрозділ очолює лікар вищої кваліфікаційної категорії Світлана Мазур. Варто зауважити, що саме останніми роками відділення істотно змінило свій зовнішній імідж і стало одним з найкращих в лікарні, за що завідувача удостоїлася Грамоти Кабінету Міністрів України.

— Спочатку я й не дуже погоджувалася на цю посаду, мені більше до вподоби лікувальна робота, — розповідає Світлана Федорівна. — Проте, як кажуть, усе в житті треба спробувати. І справжні організаторські здібності, як мені видається, проявилися у мене, коли в нашому відділенні розпочали ремонтні роботи. Але одна справа, коли ти ремонт у помешканні робиш, а інша — у відділенні на 55 ліжок: тут і хворі, яким потрібна щоденна допомога, і будівельникам треба увагу приділити. Отож, на деякий час стала координатором будівельних робіт, навіть лікарів і медсестер до цього процесу долучила, аби швидше впоратися. Сама ж тим часом освоювала «суміжні» спеціальності — будівництво, дизайн. Особливо мені допомагала підтримка нашого головного лікаря Володимира Васильовича Шкробота. Знаєте, у нього стільки енергії, і він так заряджає нею інших, що можеш «гори перевернути». Пригадую, як облицювальну плитку я вибирала. Спочатку вирішила порадитися з головним лікарем. Кажу, бачила у крамниці недорого, ніби вона непогана, а у відповідь: «Ні, Світлано Федорівно, беріть якісну, яскраву, аби слугувала тривалий час і око радувала». Ось так крок за кроком наше відділення почало змінюватися на очах — приміщення барачного типу дедалі більше набувало європейського вигляду. Гарно оздобили стіни, стелю та підлогу відремонтували за евро-зразком, вікна змінили на металопластикові, придбали сучасні меблі

й встановили сантехніку в туалетах. Про таке облаштування більшість медичних закладів нині лише можуть мріяти. Ми ж за участі місцевих меценатів, небайдужих людей, які також вклали сюди частинку свого серця, зробили те, що раніше здавалося нездійсненним. Тепер називаю «своє» відділення не інакше, як «п'ятизірковий готель», і просто щаслива, що хворі можуть перебувати у таких комфортних умовах. Більшість з них — це люди села, трудівники, які не завжди й мають вдома подібні зручності, а у нас — тепло й затишно. Звісно,

лікування наштовхнув нас освоювати так звані технології «нової хвилі», — каже Світлана Мазур. — Наші лікарі успішно застосовують нині методику раціональної психотерапії, гарні результати спостерігаємо при застосуванні гіпно-сугестивних сеансів. Їх проводять лікарі Інна Шугалей та Юрій Суліма, ефективним є метод діаналізу, допомагає хворим й тілесно-орієнтована та психоаналітична психотерапія, якою володіє Олег Гуковський.

Варто зазначити, що у лікарні створена нині найсучасніша фізіотерапевтична база, тому всі паціє-

Лікар-психіатр Інна ШУГАЛЕЙ, медсестра Галина ЯЩУК, завідувачка Світлана МАЗУР, старша медсестра Лариса ТИГАЧ, лікарі-психіатри Олег ГУКОВСЬКИЙ, Юрій СУЛИМА, Леонід ОМЕЛЬЧУК

пацієнти дуже задоволені. У вас, кажуть, Світлано Федорівно, навіть стіни лікують. До речі, щодо стін, то, мабуть, помітили, в ідальні та деяких палатах ікони — їх власноруч вишив і з вдячністю подарував Тарас Іванович Процишин. А про рами до «Тайної вечери» та лику Миколи Чудотворця подбав також колишній пацієнт, їх він замовив у Почаївській лаврі. Така своєрідна арт-терапія дала поштовх новим роботам — зараз ще одна пацієнтка вишиває ікону.

— Я вже завершую вишивання, — розповіла у розмові згодом пані Галина. — Це буде ікона матері Божої Неустанної помочі. Подарую її відділенню, нехай стане вона святим оберегом для всіх недужих. Незважаючи на хворобу, я вишивала її з великим задоволенням і вірою у велику зцілюючу силу Матері Божої. Завдяки умінням лікарів і щоденним молитвам зараз почуваюся значно краще, і маю надію на одужання.

ЗЦІЛИТИ ТІЛО Й ДУШУ

Як розповіла завідувачка, щороку у відділенні надають кваліфіковану медичну допомогу майже 700 хворим. Лікарі проводять комплексне лікування пацієнтів з тривожними, депресивними станами, соматоформними розладами, фобіями, реакціями на важкі стреси. І намагаються допомогти недужим не лише з допомогою правильно підібраної медикаментозної терапії, а й застосуванням фізіотерапії та психотерапевтичних методик.

— Пошук ефективних засобів

нті відділення мають змогу спробувати на собі дію хоча альтернативних, але доволі ефективних методик — водолікування, аромотерапії, масажу, розмаїтих фізіотерапевтичних процедур, музикотерапію, арт-терапію. Все це застосовують у відділенні з урахуванням індивідуального підходу до лікування кожного хворого.

— Наше відділення є базовим відділенням кафедри неврології, психіатрії, наркології та медичної психології, отож маємо можливість впроваджувати у себе все найкраще, що пропонує нині медицина, — долучається до розмови лікар-психіатр Олег Гуковський. — Приміром, науковці кафедри впроваджують нові методи лікування афективних розладів. Гарні результати у подоланні цієї патології дає застосування препаратів соліану та мелітору в хворих з депресивними розладами. Є багато інших, цікавих розробок. Усіх пацієнтів відділення обстежують, консультують суміжні фахівці. У нас діє потужна клініко-діагностична база, відтак є можливість комплексно обстежити хворих з допомогою інструментальних та лабораторних методів. За час перебування в відділенні кожний пацієнт проходить обов'язкове обстеження у терапевта, окуліста, гінеколога, невролога, відтак є можливість надати профільну допомогу. Таке поєднання — лише на користь хворому, у цьому переконуємося чи не щодня. Адже лікувати пограничні стани, непсихотичні по-

рушення потрібно не окремо, а у комплексі з усіма захворюваннями, від яких потерпає людина.

За кожною історією хвороби пацієнтів відділення криється складна, а почасти і трагічна доля. Хтось не може пережити розлуки з коханим, інший втратив рідну людину чи позбувся роботи і не досяг омріяних вершин. Багато нині людей страждають від притаманного нашому краю «синдрому покинутого чоловіка». Життя для таких людей перестало нагадувати смугасту зебру та перетворилося на безцілну лінію, оточуючі — на байдужих спостерігачів, а здатність радіти — на душевну муку. І доки людина не перегляне власні погляди на життя, не розбереться у вирі особистих почуттів, не знайде гармонії з оточуючим світом, доти її бажання тимуть врозріз із тим, що є насправді... Для кожної душі — це свій, часто досить складний шлях. Добре тим, хто зустріне на ньому справжніх, відданих своїй справі фахівців.

З ІСТОРІЇ ВІДДІЛЕННЯ

Відділення неврозів відкрито 1961 року. Його першим завідувачем був Матвєєв Анатолій Андрійович (1961-1968 рр.), потім Четет-Біленька Любов Семенівна (1968-1987 рр.). З 1987 року і донині керівником відділення є лікар вищої категорії Мазур Світлана Федорівна. У нас трудяться заслужений лікар України Мартинюк П.Г., лікар вищої категорії Омельчук Л.Ф., молоді лікарі Шугалей І.Ю. та Суліма Ю.О.

У відділенні в різні часи працювали лікарі Приходько Н.М., Зданевич О.О., Батьківська О.М., Мазур С.Ф., Михайлов Б.М., Бліхар В.О., Чабан О.С.

Першою старшою медичною сестрою була Смирнова Євдокія Сергіївна (1961-1968 рр.). Протягом наступних 25 років (1968-2003 рр.) середньою та молодшою ланкою відділення керувала медсестра вищої категорії Ящук Галина Йосипівна, яка продовжує працювати палатною медсестрою.

Слід згадати добрим словом ветеранів праці — медсестер, які працювали у відділенні понад 30 років: Великова Т.Д., Чикало Г.М., Дмитрів А.М., Лук'яненко Т.К., Пашківська Г.М., Заслужена медсестра України Лучко О.О., Клевець М.І. Вони зараз перебувають на заслуженому відпочинку. І нині у відділенні передають досвід медсестри-ветерани: Кропильницька І.Й., Дрожевська О.А., Бербеца М.М., Матвієнко Т.В. — молодим медсестрам: Оліяр З.Я., Кулик М.П., Бабій О.М., Васишин М.М. З 2004 р. середній і молодший медперсонал очолює медсестра вищої категорії Гнатюк Т.В.

Створенням домашнього затишку понад 40 років займалася у відділенні сестра-господиня Кавчак М.О. На цій посаді її замінила Майборода Г.І. — умілий організатор роботи молодшого медперсоналу, завдяки чому у відділенні завжди чистота, порядок, домашній затишок у палатах.

У відділенні працюють ветерани — молодші медсестри: Саловська Г.П., Шонь С.П., Корчало К.П., Іванова М.М., Кіцак М.В. Традиції старшого покоління продовжують: Савчин М.Н., Зарічняк С.Я., Блощинська Г.З., Пилипів В.А.

Нині відділення розгорнуто на 55 ліжок з чотирма палатами покращеного планування, сучасно оздобленою ідальною, роздаточною, куточком відпочинку.

Лариса ЛУКАШУК

А ЖИТТЯ ЩЕ ПОВНЕ СИЛ...

31 січня виповнюється 80 років з дня народження одного з найвідоміших біохіміків України – професора Я.І. Гонського.

Ярослав Іванович Гонський народився у смт. Войнилів Калуського району Івано-Франківської області у селянській сім'ї. Було це 31 січня 1930 року. Після закінчення середньої школи вступив на фізико-математичний факультет Станіславського педагогічного інституту, потім чинна війська служба на Півночі. 1953 року вступив до Станіславського медичного інституту, який закінчив з відзнакою. Відтак працював головним лікарем районного тубдиспансеру, а 1962 року – асистентом кафедри біохімії Івано-Франківського медінституту. Після захисту кандидатської дисертації отримав звання доцента і працював завідувачем курсу біофізики цього ж ВНЗ. Під час роботи в Івано-Франківському медінституті Я.І. Гонський займався дослідженням обміну і біологічної ролі мікроелементів в організмі людини, впровадив низку нових підходів при вивченні проблем злякисного росту, синтезував нові антиканцерогенні сполуки, зокрема, металокомплекси з глутаміновою кислотою, запровадив нові методи вивчення біологічного

окиснення за допомогою електронного парамагнітного резонансу, досліджував при різних патологіях метаболізм вільних радикалів та структуру парамагнітних центрів металоферментів, запропонував низку модифікацій хемілюмінесцентного методу дослідження інтенсивності вільнорадикальних процесів.

1985 року Я.І. Гонський захистив докторську дисертацію і був

переведений у Тернопільський медичний інститут на посаду завідувача кафедри біологічної хімії, на якій працює професором й досі.

Сфера наукових інтересів проф. Я.І. Гонського – це вивчення патогенезу хімічного ураження печінки. Під його керівництвом всебічно досліджено роль процесів вільнорадикального, мікросомального та енергозабезпечувального окиснення в механізмах токсичних гепатитів; патогенетично обґрунтовано використання при хімічному гепатиті різних антиоксидантів, розроблено їх ефективні комбінації;

вивчено механізми позитивного ефекту мікрохвильової резонансної терапії при хворобах печінки; досліджено ефективність при токсичному гепатиті ліпосом з включеними в них антиоксидантами; показано ефективність трансплантації донорських гепатоцитів при хімічному ураженні печінки; досліджено молекулярні механізми дії при гепатитах різних етиологічних факторів.

Професор Я.І. Гонський – автор нових сорбентів «Фібрабет» та «Фібросил», які широко використовують у клініці. Під його керівництвом виконано більше 30 кандидатських, 3 докторських дисертації, виконують на даному етапі ще 3 наукові роботи. Він є автором підручника «Біохімія людини», «Посібника для практичних робіт з біохімії», «Тлумачного довідника з медико-біологічної термінології», «Керівництва для фельдшерів», більше 200 наукових праць та 10 патентів на винахід.

Проф. Я.І. Гонський є дійсним членом Української академії наук національного прогресу, заступником головного редактора журналу «Медична хімія», тривалий час був членом спеціалізованої вченої ради із захисту кандидатських та докторських дисертацій при Чернівецькому університеті.

Ярослав Іванович – щирий патріот Української держави. Він був активним учасником створення Народного руху на Тернопільщині, є членом проводу обласного відділення Конгресу української інтелігенції, постійно виступає із зверненнями, лекціями, доповідями з питань української мови та культури, соціального захисту українців, порушує питання повернення забутих імен українських учених. З його ініціативи Тернопільській медака-

демії присвоєно звання видатного українського, наукового і політичного діяча І.Я. Горбачевського. Життєвий шлях цього вченого Я.І. Гонський описав у двох монографіях, які були надруковані у видавництві «Укрмедкнига». Проф. І.Я. Гонський – висококваліфікований спеціаліст, досвідчений викладач, чудовий лектор. Він уміє зацікавити слухачів, чітко, образно і доступно викласти навчальний матеріал.

Я.І. Гонському властиві скромність, чуйність, уважне ставлення до співробітників і студентів. Він поєднує в собі всі найкращі риси викладача, наукового співробітника, вчителя. Спілкування з Ярославом Івановичем надихає на творчі пошуки, пробуджує цікавість до нового, до знань.

Всі співробітники кафедри медичної хімії, а також всі учні, вчителем яких був і є Ярослав Іванович, вітають ювіляра з 80-річчям. Низько схиляємо голову перед Людиною з великої літери. Зичимо Вам міцного здоров'я ще на тривалі роки, безмежної бадьорості, щоб радість завжди були поряд з Вами, щоб смуток ніколи не заходив у Ваш дім! Нехай Ваші знання передаються ще безлічі поколінням! Ваше життя буде прикладом для нас усіх. Щастя Вам у всіх справах. І хочеться завершити словами з пісні «А життя так просто не минає...» – воно залишає слід у наших душах.

ЕНЕРГІЙНИЙ, ЖИТТЕРАДІСНИЙ, ДОБРОЗИЧЛИВИЙ, ПРАЦЬОВИТИЙ

27 січня виповнилося 60 років Володимирові Броніславовичу Гоцинському – доктору медичних наук, професору, завідувачу кафедри поліклінічної справи та сімейної медицини з медичною технікою.

Відзначаючи круглу дату науковця, мимоволі намагаєшся сягнути думкою в минуле, виділити основні віхи його діяльності та охопити коло проблем у його напрацюваннях. В. Б. Гоцинський з відзнакою закінчив Тернопільський медичний інститут 1973 року. Ювіляр з гордістю розповідає, що на життєвій дорозі йому пощастило зустрітися з такими видатними хірургами, як О.О. Шалімов, І.І. Сухарев, Г.А. Сардак, Ю.М. Полоус, слухати їхні лекції, переймати фахову майстерність. Усе своє життя він присвятив самовідданому служінню хірургії, пройшовши нелегкий шлях від ординатора хірургічного відділення Тернопільської міської клінічної лікарні № 2 до обласного позаштатного судинного хірурга. Саме ці видатні вчені визначили основні професійні зацікавлення майбутнього дослідника, сприяли формуванню науковця.

1987 року В. Б. Гоцинський захищає кандидатську дисертацію у спеціалізованій раді Всеукраїнського центру хірургії АМН СРСР та переходить на викладацьку діяльність на кафедру факультетської хірургії Тернопільського державного медичного інституту. З 1993 р. – доцент кафедри факультетської хірургії, а з 1996 року – кафедри хірургії факультету післядипломної освіти Тернопільської державної медичної академії.

Наукові інтереси ювіляра пов'язані з розвитком теоретико-методологічних засад і впровадженням в практику новітніх технологій судинної хірургії, зокрема, застосування полімерних розсмоктувальних матеріалів в ангіохірургії та загальній хірургії, розробка методів попередження післяопераційних ускладнень. Напрацьовані матеріали давали основу для численних публікацій у наукових виданнях і написання монографії, на цю тематику отримано п'ять авторських свідоцтв, була успішно захищена докторська дисертація та присвоєно звання професора.

В. Б. Гоцинський не лише висококваліфікований хірург, а й талановитий науковець. Йому властиве вміння узагальнювати нове, прогресивне в науці та

практиці, виділяти ключові проблемні питання, зорганізувати науковий пошук. Він є частим учасником наукових конференцій, де виступає з доповідями у розгалуженому спектрі своїх наукових зацікавлень.

Прикметною рисою ювіляра є те, що він радо ділиться з молодими науковцями досвідом і знаннями. Під його керівництвом завершуються кандидатські дисертації аспірантів і пошукувачів, а також вже підготовлено чотири кандидати медичних наук. В.Б. Гоцинський є членом спеціалізованої вченої ради з захисту дисертацій з хірургії. За редак-

цією професора В.Б. Гоцинського вийшли посібники: «Сімейна медицина», «Клінічна флебологія», «Венозні тромбози та їх ускладнення». Всього у його творчому доробку понад 160 наукових публікацій, у тому числі, присвячених сімейній медицині – понад 20.

Вагомий внесок зробив професор В.Б. Гоцинський у становлення сімейної медицини в Україні, очоливши одну з перших у вищих навчальних медичних закладах України кафедру поліклінічної справи та сімейної медицини. Впродовж усього періоду становлення кафедри В.Б.

Гоцинський сформував дружній колектив науковців і педагогів, забезпечив створення методичної та матеріальної бази педагогічного процесу. Складна та відповідальна робота завідувача новоствореної кафедри вимагала від нього серйозних зусиль керівника та психолога. Під егідою сімейної медицини необхідно було об'єднати викладачів, які вже мали певну спеціалізацію та досвід. Як натхненний педагог він зумів визначити в кожному клінічні здібності і сприяти їх розвитку. У колективі В.Б. Гоцинський запровадив щирі та колегальні стосунки, тобто створив справжню професійну сім'ю, де цінують кожного, дбають про розвиток особистості, підтримують.

Колеги, друзі, пацієнти дарують теплі зворушливі послання з нагоди видатної події життя професора В.Б. Гоцинського. Поруч з нами крокує енергійна, життєрадісна, доброзичлива і працююча людина, сповнена цікавих задумів, готова завжди порадити, допомогти, підтримати. Хай доля й надалі щедро дарує йому міцне здоров'я, творче натхнення, життєве довголіття!

Колектив кафедри поліклінічної справи та сімейної медицини з медичною технікою.

ВІТАЄМО!

У ПАЛІТРИ НАУКОВИХ ІНТЕРЕСІВ

Нещодавно відзначила свій славний ювілей авторитетний вчений-інфекціоніст, досвідчений педагог, чарівна жінка Інна Станіславівна Ішук. Народилася вона у м. Тернополі в сім'ї лікаря. 1973 р. з відзнакою закінчила Тернопільський державний медичний інститут. Проходила інтернатуру з інфекційних хвороб на базі інфекційного відділення Рівненської міської лікарні. Потім працювала лікарем-інфекціоністом районної лікарні № 2 с. Демидівка Млинівського району Рівненської області, де пройшла добру школу практичного лікаря. Тут формується її лікарський кругозір, набувається практичний досвід.

1976 р. розпочала викладати на кафедрі інфекційних хвороб Тернопільського державного медичного інституту. Цікавість до наукової роботи у неї виникла ще в студентські роки, коли вона активно працювала в науковому гуртку при кафедрі інфекційних хвороб. Навчаючись у клінічній ординатурі, Інна Станіславівна починає поглиблено досліджувати обмін вуглеводів у хворих на гострі кишкові інфекції. Наукові знахідки знайшли своє логічне завершення у кандидатській дисертації на тему «Клініка і терапія гострих кишкових захворювань з дисахаридною недостатністю», яку вона успішно захистила 1985 р. (науковий керівник проф. М.А. Андрейчин). Із 1990 р. обіймає посаду доцента кафедри інфекційних хвороб та епідеміології ТДМУ ім. І.Я. Горбачевського, з 2005 р. — ще й виконує обов'язки завуча кафедри.

У подальшому палітра наукових інтересів Інни Станіславівни була надзвичайно різноманітною — низка наукових робіт присвячена проблемам лікування хворих на гострі кишкові інфекції, гострі та хронічні вірусні гепатити, інфекційний мононуклеоз, особливостям перебігу «дитячих» крапель-

них інфекцій у дорослих. Загалом вона є автором і співавтором майже 150 наукових і навчально-методичних праць, у тому числі 4 навчальних посібників, 3 винаходів і 7 рацпропозицій.

І.С. Ішук — висококваліфікований фахівець, чудовий лектор, натхненний наставник і вихователь молоді. Вона вміє зацікавити слухачів, чітко, доступно, з використанням останніх досягнень медичної науки викласти навчальний матеріал. Багато часу та енергії віддає організації боротьби з інфекційними хворобами в Тернопільській області, активно впроваджує в клінічну практику нові методи їх дослідження, лікування і профілактики.

Інні Станіславівні притаманні людність, чуйність, доброзичливість, комунікабельність. Вона користується заслуженою повагою і авторитетом не лише у співробітників клініки інфекційних хвороб, а й у студентів, хворих, працівників медичного університету й інших лікувально-профілактичних закладів м. Тернополя.

Щиро вітаємо ювілярку і від усього серця бажаємо їй міцного здоров'я, особистого щастя, життєвої наснаги та творчої енергії, подальших здобутків у науці, викладацькій та лікарській практиці.

Колектив кафедри інфекційних хвороб з епідеміологією, шкірними і венеричними хворобами

ОБ'ЄКТИВ

Оксана КАТРАГА та Лілія ХОМ'ЯК навчаються на фармацевтичному факультеті

В УМОВАХ ПОНИЖЕНОЇ АТМОСФЕРНОЇ ТЕМПЕРАТУРИ

Заступник голови облдержадміністрації Федір Шевчук провів нараду щодо забезпечення роботи закладів, освіти, охорони здоров'я, соціальної сфери та культури в умовах значного пониження атмосферної температури.

У нараді взяли участь, зокрема, головний державний санітарний лікар області Степан Дністрян і начальники головного управління охорони здоров'я облдержадміністрації Богдан Ониськів.

Під час наради було наголошено на необхідності посиленого контролю за температурним режимом у зазначених закладах, які продовжують роботу, та за роботою котельень, дотриманням правил поведінки під час перебування на морозі. Також обговорено додаткові заходи щодо забезпечення відповідного температурного режиму у приміщеннях.

Окремо йшлося про санітар-

но-епідемічну ситуацію. Зокрема, зазначалося, що лікувальні установи не зафіксували значного зростання захворюваності на ГРВІ та грип, проте наголошено на необхідності дотримання протиепідемічних заходів. В разі захворюваності понад 20 відсотків учнів у класі керівники шкіл, які продовжують роботу, мають припинити навчання таких класів.

(Прес-служба ОДА)

«ЩАСЛИВИЙ, ХТО СНИ МАЄ МИЛІ!»

Девізом проведеної акції напередодні Різдва організатори — співробітники інституту фармакології, гігієни та медичної біохімії ім. М.П. Скакуна Тернопільського державного медичного університету обрали слова Лесі Українки «Щасливий, хто сні має милі!»

Ця філософська фраза наводить на роздуми... Що ж означає «бути щасливим» для дитини? Напевно, кожен вважає найнеобхіднішою частинкою щасливого дитинства люблячу матусю та дбайливого татуса, які приголублять у хвилини смутку й потурбують про все, які зможуть відповісти на усі «Чому?» та забезпечити завтрашній день. А що ж робити тим, у кого немає найрідніших, а за тише батьківське гніздо замінює дитячий будинок зі своїми законами на виживання. Колись Достоєвський сказав: «Навіть цілий світ не вартий однієї дитячої сльози!». Якби ж хтось зміг полічити дитячі сльози, проліти в сиротинцях в Україні. Їх би вистачило, мабуть, на кілька всесвітів. Адже кількість сиріт і дитячих будинків у нашій державі просто вражаюча (десять років тому за офіційними даними — понад 80 тисяч, а на 1 червня 2007 року уже більше 103 тис. дітей-сиріт). Крім цього, діти, які обділені долею вже тому, що позбавлені батьківської любові, здебільшого позбавлені ще й елементарних речей. Часто-густо в сиротинцях не вистачає продуктів харчування, тому щиросердний персонал вирощує їх на інтернатських подвір'ях, які перетворює на присадибні ділянки. Одяг і взуття — теж вічна проблема. Адже дітки ростуть, а речі — ні, та ще й мають тенденцію зношуватися. Про існування комп'ютерів і кондиціонерів діти лише чули... А їх керівники кожен раз з настанням холодів «моляться», щоб система обігрівання не вийшла з ладу чи вікна й дах не підвели взимку...

У час Різдвяних свят співробіт-

ники ТДМУ вирішили відвідати Петриківський дитячий будинок-інтернат і привезти подарунки вихованцям цього закладу. Відгук від побаченого, звичайно, вражаючі. Чистота та охайність у дитячій кімнаті, які обладнані всім необхідним для повноцінного проживання, чудовий актовий та тренажерний зали, медичний здоровпункт з фізіотерапевтичним кабінетом, навчальні кімнати з урахуванням віку та розвитку дітей, а також сучасне обладнання й незвичний інтер'єр в ідальні, посеред якої красувалася розкішна зелена ялинка з різнокольоровими прикрасами та вогнями. В Петриківському інтернаті нас чекали і були надзвичайно раді нашому приїзду. Вручення подарунків відбулося біля новорічної ялинки,

печити дітей в достатній кількості необхідним харчуванням на зиму, працівники дитбудинку самі працюють на земельній ділянці в літньо-осінній період, а діти допомагають їм в цьому, таким чином адаптуючись до умов життя у спільстві. Дитячий будинок має свою господарку, де вирощують усі необхідні овочі та фрукти, а також швейний цех, де руками дітей виготовляють необхідну постільну білизну. Звичайно, держава робить багато для того, щоб діти в подібних закладах почували себе, як удома. Але водночас хочеться висловити глибоку подяку керівникам та вихователям будинків-інтернатів. Велике щастя, що на землі ще не перевелися люди з добрим серцем і щедрою душею. Що вони

Співробітники ТДМУ серед вихованців Петриківського будинку-інтернату

де, звичайно ж, діти-сироти очікували цю подію з радісними обличчями та сяючими очима. І як хочеться вірити, що в понівечених жорстоким дитинством душах не згасне промінець людяності, що вони зуміють зберегти цю іскру, подаровану Богом, і допоможуть в цьому іншим, тим, кому доля теж постелить важку дорогу «через терни до зірок».

У сиротинці виховуються 67 дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування від 4 до 27 років з вадами розвитку. Деякі з них можуть пересуватися самостійно, для інших — необхідний спеціальний догляд. Щоб забез-

за власними проблемами уміють бачити чужі потреби, вміють розділяти чуже горе, пробують вселити іскорку надії в серця маленьких людей, щоб допомогти їм вижити в такому нелегкому світі, не втративши людську гідність. Завдяки їм, працівникам будинків-інтернатів, час від часу усміхаються вихованці українських сиротинців, деяким з них сняться щасливі й незабутні сни, а в їх спустошені душі закрадаються мрії про щасливе майбутнє.

**Дарія КОЗАК,
доцент кафедри загальної
гігієни та екології**

ВИДАТНИЙ ВЧЕНИЙ, ХІРУРГ, ПЕДАГОГ

5 січня виповнилося 90 років з дня народження доктора медичних наук, професора Юрія (Ростислава) Теофіловича Коморовського.

Ю.Т. Коморовський народився 1920 року в селі Святобожиці на Мораві (Чехія). 1938 року вступив на перший курс лікувального факультету Краківського університету. Через рік після приходу Червоної армії на терени Західної України вступив на другий курс лікувального факультету Львівського медичного інституту, після закінчення якого 1945 року був зарахований за конкурсом аспірантом кафедри топографічної анатомії та оперативної хірургії. Закінчивши аспірантуру, працював асистентом цієї кафедри, а 1949 року, після захисту кандидатської дисертації на тему «Хірургічна анатомія шийного відділу грудної протоки», був переведений на посаду асистента кафедри факультетської хірургії Львівського медичного інституту. З 1950 до 1953 р. виконував обов'язки, а з 1953 до 1957 р. працював на посаді доцента цієї ж кафедри. 1957 року Ю.Т. Коморовський був переведений на посаду завідувача кафедри загальної хірургії Тернопільського медичного інституту.

Ще працюючи у Львівсько-

му медичному інституті, Ю.Т. Коморовський проявив інтерес до складних проблем реконструктивної хірургії шлунка та кишківника. Його науковий пошук був зосереджений на розробці ефективних методів хірургічного лікування хвороб оперованого шлунка, що знайшло відображення в докторській дисертації «Резекція шлунка з тонкокишковою пластикою», яку успішно захистив 1964 р. Наступного року Ю.Т. Коморовський затверджений на посаді професора. Його подальша діяльність тісно пов'язана з Тернопільським ме-

дичним інститутом, де з 1965 до 1987 р. він завідував кафедрою шпитальної хірургії, а з 1987 року був її професором.

За роки роботи в Тернопільському медичному інституті Ю.Т. Коморовський проявив себе як досвідчений педагог і чудовий лектор. Непересічні педагогічні здібності дозволили Юрію Теофіловичу зорганізувати зразковий навчально-виховний лікувальний та науковий процес на кафедрах, які очолював. Будучи незмінним головою профільної методичної комісії з хірургічних дисциплін, він по-

стійно виступає як організатор нових прогресивних форм навчання студентів, сприяє інтеграції викладання на теоретичних і клінічних кафедрах. За ініціативою та за активної участі Юрія Теофіловича в інституті зорганізований факультативний курс комплексних лекцій з актуальних питань геронтології та геріатрії на шостому курсі і факультеті підвищення кваліфікації лікарів. Ці курси користувалися значним успіхом у слухачів.

Досвідчений клініцист і хірург, який володіє ювелірною оперативною технікою,

Ю.Т. Коморовський багато уваги приділяв підготовці молоді змінити хірургів. Він запропонував комплексну систему добору субординаторів-хірургів, починаючи з першого курсу за спеціальною програмою, що передбачала контроль і удосконалення психфізичних даних студентів з врахуванням індивідуальних особливостей людини.

Ю.Т. Коморовський впродовж багатьох років успішно розробляв проблему хірургічного лікування виразки та хвороб оперованого шлунка. З цієї проблеми він разом з професором А.А. Бусаловим видав монографію «Патологічні синдроми після резекції шлунка» (1966 р.). Визнанням внеску в науково-практичну розробку реконструктивних втручань на шлунку стала участь Ю.Т. Коморовського в Міжнародному конгресі гастроентерологів у Празі (1968 р.) як доповідача та одного із співорів цього форуму. Ю.Т. Коморовський запропонував нові варіанти первинної та реконструктивної гастродуоденопластики, оригінальний метод зарудинної пластики стравоходу при наявних ураженнях стравоходу та шлунка їдкими речовинами, нову модифікацію черезбрижової інтестино-п्लीкації при спайковій непрохідності кишківника, метод теніотомії для подовження товстої кишки при пластичній стравоходу,

розробив методики поздовжнього ушивання «важкої кишки» дванадцятипалої кишки та дуоденостомії при резекції шлунка, холедохостомії, поетапного раннього зняття швів при безперев'язочному веденні операційних ран, оцінки ризику операції та ризику захворювання у хворих похилого віку. За безпосередньої участі Ю.Т. Коморовського була зорганізована та проведена Всеукраїнська наукова конференція «Підвищення безпеки оперативних втручань у геріатричній хірургії» (1982 р.).

Ю.Т. Коморовський — автор багатьох винаходів, понад 140 друкованих праць, у тому числі й двох монографій. Під його керівництвом виконано 9 докторських та 25 кандидатських дисертацій.

Ю.Т. Коморовський тривалий час був незмінним головою Тернопільського наукового товариства хірургів, членом редакційної ради журналу «Клінічна хірургія», заступником головного редактора журналу «Шпитальна хірургія», республіканської проблемної комісії «Хірургія», проблемної комісії з геріатричної хірургії, яка входила до складу наукової ради з геронтології та геріатрії АМН тодішнього Союзу.

Його учні – член-кореспондент АМН України, професор Леонід КОВАЛЬЧУК та професор Ігор ДЗЮБАНОВСЬКИЙ.

ЖИТТЯ, ВІДДАНЕ НАУЦІ

У держархіві Тернопільської області відкрився виставка «Життя, віддане науці», присвячена 100-річчю від дня народження професора, відомого колекціонера екслібрисів, книжкової графіки Бергера Еммануїла Наумовича. (1910-1999 рр.)

Життєвий шлях Е.Н. Бергера висвітлюють документи першого розділу «Документи біографічного характеру», до якого ввійшли дипломи та атестати про присвоєння, затвердження наукових звань за 1941-1974 рр., світліни за 1935-1997 рр., автобіографія, посвідчення, портрети. Привернуть увагу дослідників записи Е.Н. Бергера про видатні історичні події в різних країнах світу, написані 1940 р., а також записи із спостереженнями та аналізом суспільно-політичних подій за 1990-1994 рр. та про зустрічі, відвідування, пов'язані з його творчою, науковою, пошуковою роботою у Тернопільському обласному товаристві єврейської культури «Алеф» за 1993-1999 рр.

Наукову діяльність Е.Н. Бергера висвітлюють документи другого розділу виставки. Це матеріали до захисту докторської ди-

сертації, а саме відгуки професорів на дисертацію, протокол засідання кафедри патологічної фізіології Харківського медичного інституту (1961 р), стенограма-протокол засідання наукової ради медичного інституту із захисту Е.Н. Бергера дисертації на здобуття наукового ступеня доктора медичних наук. (м. Ростовна-Дону, 10 грудня 1962 р.), вітальні телеграми співробітників та друзів із нагоди захисту Е.Н. Бергера докторської дисертації. Представлені списки наукових друкованих праць за 1939-1977 рр., наукові праці, надруковані в журналах «Експериментальна медицина» (1938-1940 рр.), «Праці Харківського медичного інституту» (1957 р.) «Бюлетені експериментальної біології і медицини», «Лікарська справа». Він автор майже ста наукових праць, красномовних публікацій. Під керівництвом Е.Н. Бергера виконана одна докторська та сім кандидатських дисертацій. Зацікавлять дослідників матеріали, статті довідкового характеру, публікації Е.Н. Бергера з єврейської тематики, про видатних єврейських громадських діячів Тернопільщини для «Тернопільського Енциклопедичного Словника», статті про київського професора Губергіца Макса Мойсеевича «Лікар з великої літери», про Шмуїла Йосифа Агнона (1888-

1970 рр), та про Тернопільське обласне товариство єврейської культури «Алеф», дослідження «Іван Франко і Теодор Герцль : Нотатки до історії ідейних взаємин двох народів».

Третій розділ виставки присвячений громадській діяльності. Це

У домашньому робочому кабінеті (15 січня 1998 р.)

збірка документальних матеріалів, світліни, листування, робочі записи пошукової роботи Е.Н. Бергера жителів Тернопільщини, які врятували життя євреям у роки Другої світової війни, а та-

кож родини євреїв яких було врятовано. Стаття Е.Н. Бергера «Праведники Тернопілля» про мешканців Тернопілля — рятівників євреїв під час німецької окупації у роки Другої Світової війни, з іменним переліком праведників — жителів краю.

У четвертому розділі виставки представлені збірки та колекції екслібрисів, які створив, а також зібрав Е.Н. Бергер. Він у січні 1968

зі збірок Е.Н. Бергера про їх творчість. Є публікації та дослідження колекціонера про виставку сучасного екслібриса в м. Тернополі (1990 р.)

На підставі документальних матеріалів, переданих Е.Н. Бергером, 1987 р. у держархіві Тернопільської області був відкритий архівний фонд науковця, до якого ввійшли документальні матеріали за 1938-1997 рр.

2001 р. у наукову-довідкову бібліотеку архіву дружина Е.Н. Бергера Сіма Григорівна передала книги, завдяки чому книгозбірка поповнилася друкованою продукцією за 1903-1991 рр. Це, зокрема, книги «Історія мистецтва зарубіжних країн», «Із історії класичного мистецтва Заходу», «Всесвітня історія мистецтва», «Книга графіки», «Рідкісні російські книжкові знаки», «Мистецтво книги», «Книга і графіка», «Книжковий знак: історія, теорія і практика художнього розвитку», «Книжкові і бібліотечні герби», С-Петербург, 1903 р., «Книжкова і станкова графіка» (1933 р.), «Дереворити», Варшава 1936 р., «Екслібриси українських художників», «Двадцять екслібрисів в гравюрі» та інші.

Документальні матеріали створеного архівного фонду можуть послужити цінним джерелом для вивчення наукової, громадської та творчої діяльності відомого тернополянина.

(Прес-служба ОДА)

ВЧЕНИЙ І ПЕДАГОГ

Еммануїл Наумович приїхав до Тернополя вже зрілою людиною, з великим багажем педагогічного та наукового досвіду. Він народився 15 січня 1910 р. у Києві. Батько, працівник літографської майстерні, родом з Проскурова (тепер — Хмельницький), змалку зорієнтував сина на освіту, а неординарні здібності юнака не обманули батькових надій. Протягом 1930-35 років він — студент Київського медичного інституту. Після його закінчення вступив до аспірантури при Українському інституті експериментальної медицини (м. Харків) і 1938 р. захистив кандидатську дисертацію на тему «Парасимпатичний медіатор

15 січня минуло 100 років з дня народження Еммануїла Наумовича Бергера — засновника і першого завідувача кафедри патологічної фізіології Тернопільського медичного університету імені І.Я. Горбачевського. Ця стаття — данина його пам'яті. Емануїл Наумович пройшов тривалий життєвий і творчий шлях і залишився у споминах як непересічна особистість, як типовий представник старої високоосвіченої інтелігенції. Він керував кафедрою патологічної фізіології 18 років. 1965 р. став доктором медичних наук, 1966 р. — професором, 1975 р. вийшов на пенсію.

ментальних даних і формування наукових висновків. Пізніше лекції такого типу стали називати проблемними.

Природний хист проф. Е.Н. Бергера поєднував з ґрунтовною підготовкою до кожної лекції. Він систематично поповнював їх новою інформацією, яку черпав з вітчизняних та зарубіжних джерел, але робив це досить обережно і зважено. Лише надійна, скрупульозно відфільтрована інформація, яка здобула визнання в науковому світі, вливалася в лекційний курс. Його ораторський талант знали і цінили колеги з усього колишнього Союзу. 1986 р. проф. Б.М. Федоров з Інституту медико-біологічних проблем (Москва), не знаючи, що Емануїл Наумович давно на пенсії і відійшов від активного наукового життя, але пам'ятаючи його яскраві виступи на конференціях, запитав: «А где ваш красноречивый?»

Еммануїл Наумович легко зорієнтувався в науковій літературі завдяки тому, що добре знав іноземні мови. Ще 1929 р. він закінчив курси іноземних мов та отримав кваліфікацію перекладача. Вільно розмовляв англійською, без словника перекладав з німецької, французької та інших європейських мов. Коли у співробітника кафедри не виходило з методикою, а на лабораторному столі панував безлад, міг сказати «Alles schwimmt» («Все пливе»), повторюючи фразу нобелівського лауреата Альбрехта Косселя — німецького біохіміка, у якого в двадцять років стажувався Д.О. Альперн. Данило Овсійович приніс її у Харків, Еммануїл Наумович — у Тернопіль. Треба сказати, що шеф мав складний, вибуховий характер, спілкуватися і працювати з ним не завжди було просто.

У житті Еммануїла Наумовича неабияке значення мала його обізнаність з бібліографією. З 1932 р. він почав працювати практикантом бібліографічного відділу Київської обласної медичної бібліотеки, у тому ж році був призначений директором цієї бібліотеки, а після закінчення інституту його скерували на посаду директора Української державної медичної бібліотеки в Харкові, де працював до самого початку війни.

Кожен, хто знав Еммануїла Наумовича, напевно, пам'ятає, як чудово володів він українською мовою і як вдало нею користувався. Коли навесні 1958 р. керівництво інституту звернулося до викладачів з пропозицією розпочати читання лекцій українською мовою, він перший відгукнувся на цю пропозицію і блискуче виконав обіцянку. Еммануїл Наумович добре знав українську мову ще з дитинства. Як сам він згадував, вирішальну роль тут зіграла позиція батька, а навчання в Київському медичному інституті припало на ті роки, коли там функціонувала кафедра українознавства. До речі, у 1923-29 роках її очолював поет М. Драй-Хмара.

Високовідповідальне ставлення до підготовки лекцій Еммануїл Наумович прищепив усім співробітникам кафедри, які поступово, в міру набуття педагогічного досвіду залучалися до лекційного курсу. Лекції на кафедрі завжди вважалися «святою святих» навчального процесу.

Пройшовши школу класичного експерименту, проф. Е.Н. Бер-

гера в патології людини», «Патологія нирок» та інші. Журнал «Патологіческая физиология и экспериментальная терапия» (№ 1 за 1965 р.) опублікував методичку нового дослідження на занятті «Кисневе голодування» з одночасною реєстрацією дихання, електрокардіограми та електроенцефалограми.

Велику роботу виконав Еммануїл Наумович з підготовки до друку й вдосконаленню змісту підручника патологічної фізіології Д.О. Альперна, що відзначив автор у передмові до перших видань цієї книги (1940, 1949). На кафедрі збереглися авторські екземпляри цих видань з теплими дарчими написами. Пізніше проф. Е.Н. Бергер був науковим редактором підручника «Патологічна фізіологія» (1977), створеного колективом науковців під керівництвом проф. М.Н. Зайка та удостоєного Державної премії Української РСР.

Напрямок наукової діяльності проф. Е.Н. Бергера склався в період його багаторічної роботи в лабораторіях, якими керував проф. Д.О. Альперн. Його дослідження присвячені, головним чином, вивченню ролі хімічних медіаторів нервового збудження в діяльності нервової системи і в патогенезі її розладів. Початок вивчення ролі хімічних факторів нервового збудження науковцями харківської школи припадає на ті часи, коли хімічна теорія синаптичної передачі робила перші кроки. У спогадах, опублікованих з нагоди 125-річчя кафедри патологічної фізіології Харківського медичного університету, проф. Е.Н. Бергер згадує: «Минуло лише трохи більше 10 років з часу класичних експериментів Отто Леві (1921), і сама теорія ще значною мірою носи-

тологічних реакцій організму, в патогенезі виразкової хвороби шлунка і дванадцятипалої кишки. У Тернополі він продовжив дослідження нервово-гуморальної регуляції та її розладів при експериментальних порушеннях функцій наднирників і щитовидної залози, кисневому голодуванні, міокардіодистрофії. Результати їх знайшли відображення в докторській дисертації «Про роль деяких гуморальних факторів в діяльності нервової системи» (1962), а також у монографії «Нейрогуморальні механізми порушення тканинної трофіки» (1980). Цю тематику кафедра розробляє і нині.

Перебуваючи на пенсії, проф. Е.Н. Бергер не лише продовжував узагальнювати свої наукові досягнення, але й займався громадською роботою. Він зібрав та опублікував цікавий матеріал про діячів єврейської культури у нашому краї під назвою «Під небом Тернопільським» (журнал «Тернопіль», 1993). У регіональному віснику «Тернопілля-98-99» розповів про взаємини Івана Франка і Теодора Герцля, наслідком яких стала поема «Мойсей». Еммануїл Наумович зробив кілька публікацій про нобелівського лауреата Ш. Й. Агнона, уродженця Бучача: «Самуїл Йосиф Агнон: методологічні проблеми художньої творчості» (1995), «Шмуль Йосеф Агнон — лауреат Нобелівської премії» (1998).

Мабуть, не всі знають, що понад чверть століття Еммануїл Наумович віддавав улюбленому заняттю — колекціонуванню книжкових знаків (екслібрисів). Він проявив себе як невтомний шукач і завдяки обширному листуванню та особистим знайомствам з художниками зібрав їх понад 10 тисяч. Його колекція — одна з найбільших в Україні. Тематичні добірки з неї Емануїл Наумович неодноразово виставляв в інституті і в краєзнавчому музеї. Про них писала газета «Вільне життя». За бажанням власника колекція передана в обласний художній музей.

Еммануїла Наумовича до кінця життя не покидала пристрасть книголюба. Він не раз і з великим жалем згадував своє харківське зібрання, яке загинуло під час війни. У повоєнні роки зібрав нову, досить обширну бібліотеку, на стелажах якої стояли цінні видання з різних галузей знань і на різних мовах. 1967 р. тернопільський художник Є.Т. Удін створив для неї екслібрис у вигляді стилізованої медичної емблеми — змії і чаші. Як згадує автор, це був перший суто тернопільський екслібрис. Він дав поштовх до створення у майбутньому багатьох інших книжкових знаків для приватних і громадських бібліотек. Якраз у ті часи ця форма художньої творчості почала відроджуватися як предмет культури та колекціонування.

Помер проф. Е.Н. Бергер 7 листопада 1999 р., похований на Микулинецькому цвинтарі. До свого 90-ліття він не дожив два місяці.

**Марія ХАРА,
Василь ФАЙФУРА,
Юрій БОНДАРЕНКО,
професори університету**

Доцент Е.Н. БЕРГЕР та асистент О.О. МАРКОВА проводять дослід з перхресним кровообігом (1959 р.)

і холінестераза при порушенні функцій вегетативної нервової системи». Наступного року він уже старший науковий співробітник цього закладу та одночасно асистент Харківського медичного інституту. На початку війни разом з інститутутом був евакуйований у м. Чкалов (Оренбург), а після реєвакації працював доцентом цього ВНЗ до 1957 р., коли МОЗ УРСР скерувало його у щойно створений Тернопільський медичний інститут.

Старші покоління співробітників і випускників згадують Еммануїла Наумовича насамперед як чудового лектора. Понад 50 років тому він започаткував лекційний курс на кафедрі патологічної фізіології. Першими його слухачами стали студенти збірного третього курсу, переведені з різних ВНЗ України. Вони одразу ж оцінили виняткову лекторську майстерність тоді ще доцента Е.Н. Бергера. Його лекціям була притаманна академічність стилю. Вони відзначалися чіткою внутрішньою структурою, бездоганною логікою і доступністю викладу. Приваблювало колоритне мовне оформлення кожної лекції — вишуканий лексикон, точність визначень, барвистість метафор і порівнянь. Подача матеріалу йшла від фактів до теоретичних узагальнень з таким розрахунком, щоб студенти самі ставали учасниками інтерпретації експери-

Делегати виїзної сесії Українського республіканського товариства патофізіологів у Тернополі. (Зліва направо): асистент О.О. МАРКОВА, академік М.М. СИРОТИНІН, доценти Е.Н. БЕРГЕР, С. БУЙКО, асистент Н.С. ЄРЕМЕНКО (Листопад 1959 р.)

гер надавав першочергового значення дослідній роботі студентів на практичних заняттях. Під його керівництвом було створено оригінальний практикум, який позитивно відрізнявся від практикумів інших ВНЗ. Чимало дослідів розробив й впровадив в навчальний процес особисто у 1965-70 роках при вивченні тем «Крововтрати і їх наслідки», «Розлади серцевої діяльності при порушеннях функцій центральної нервової системи», «Роль спадковості

ла дискусійний характер. Д.О. Альперн один з перших почав її розробку». Ця тематика стала провідною в науковій діяльності проф. Е.Н. Бергера. Більшість його праць являють собою єдину логічну лінію досліджень у цій важливій галузі науки. Ще в Харкові Еммануїл Наумович провів експериментальні та клініко-фізіологічні дослідження, які доводили звільнення ацетилхоліну і роль холінестерази в нервовій діяльності, в низці фізіологічних і па-

ДЕНЬ СОБОРНОСТІ ВІДЗНАЧИЛИ В УНІВЕРСИТЕТІ

У бібліотеці ТДМУ провели заходи до Дня Соборності України. Зокрема, про проголошення на Софіївському майдані Києва 22 січня 1919 року Акту Злуки як одну з найвизначніших подій у тисячолітній історії українського народу йшлося на засіданні «круглого столу» та урочистому вечорі з участю представників патріотичної громадськості. Відбулися також лекції, семінарські заняття з презентацією як архівних, так і сучасних наукових матеріалів, при-

свячених 91-й річниці проголошення Акту Злуки Української Народної Республіки та Західноукраїнської Народної Республіки в єдину державу. Виступаючи наголошували на величезному для нашого сьогодення об'єднующому значенні Акту Злуки. Україна століттями була роз'єднана й перебувала під впливом різних колоніальних правлінь, але українці завжди мріяли про власну соборну державу.

22 січня 1919 року на Софіївському майдані в Києві

було проголошено, що «віднині зливаються в одно віками відділенні одна від одної частини України — Галичина, Буковина, Закарпаття і Придніпрянська Україна в одну Велику Україну. Сповнилися відвічні мрії, для яких жили й за які вмирали найкращі сини України. Віднині є тільки одна незалежна Українська Народна Республіка. Віднині український народ, звільнений могутнім поривом своїх власних сил, має змогу об'єднати всі зусилля своїх

синів для створення незалежної Української Держави на добро і щастя українського народу».

Таким чином, Україна після декількох століть національної неволі знову отримала шанс на визволення з обіймів Російської і Австро-Угорської імперій та об'єднання всіх українських земель в єдину незалежну державу.

І хоч українська національно-демократична революція початку минулого століття зазнала поразки, Акт Злуки назавжди заклав до історичної пам'яті українського народу ідею соборності та незалежності українських земель. Тому не дарма за цю ідею боролися патріоти України. І не випадково саме 22 січня 1973 року група

молоді під орудою Володимира Мармуса, не злякавшись можливого ув'язнення, підняла в Чорткові на Тернопільщині синьо-жовті прапори. Так само не випадково 22 січня 1978 року Олекса Гірняк на знак протесту проти російської окупації України спалив себе біля могили Тараса Шевченка в Києві. А наприкінці 90-х років, коли Україна знову заявила про своє прагнення незалежності, ця історична пам'ять подала у новий зріст — саме 22 січня 1990 року утворили «живий ланцюг» від Києва до Львова.

Починаючи з 1999 року Україна відзначає 22 січня День Соборності як державне свято.

Лідія ФЕДОТОВА

Є НЕСКОРЕНІ КРУТИ, І СЛАВИ ТА ЧЕСТІ Є ВІЧНИЙ НАКАЗ

Є дати, які з роками дедалі глибше осмислюються і від того набирають ще більшого значення для нашої історії та для сучасності, бо велич і трагізм подій, вкарбованих ними в людську пам'ять і в серця людські — то не вгасимий світоч, який допомагає нащадкам пильніше розглянути й оцінити реалії і свого нинішнього буття.

Такою датою є 29 січня 1918 року. Такою подією є Крути.

У ТДМУ провели урочисті заходи з вшанування пам'яті Героїв бою, що став одним із символів боротьби українського народу за свободу і незалежність: воєнно-історичні читання, уроки патріотичного виховання, вечори-реквієми, присвячені подвигу Героїв Крут, студентські конференції та «круглі столи». В бібліотеці університету зорганізували виставку книг та експозицію, що розповідають про ту героїчну подію — одну з найтрагічніших в історії України. І повсюдно в країні річницю вікопомного бою під Крутами відзначають на найвищому державному рівні. Вшановуємо, вклоняємося, молимося, віддаючи данину пам'яті загиблим за рідну землю героїв. Нагадаймо про ті події знову.

У пам'яті кількох народів зберігається історія про 300 героїв, які загинули, захищаючи свою землю від нападників. У давніх греків це були 300 спартанців при Фермопілах, у грузинів — 300 арагвійців на підступах до Тбілісі, а в українців — 300 козаків під Берестечком та 300 юнаків під Крутами. Бій під Крутами є яскравим прикладом героїзму переважно молодих людей на захист своєї рідної держави проти російсько-більшовицьких агресорів.

Залізнична станція між Бахмачем і Ніжином. Саме там на лінії

Москва-Бахмач-Київ 29 січня 1918 року відбувся нерівний бій сотні Юнацької військової школи імені Богдана Хмельницького, сотні Помічного студентського куреня та чоти гайдамаків (разом майже 600 бійців) із удесятеро численнішим і незрівнянно ліпше озброєним ворогом — більшовицьким загonom, який в ешелонах сунув на Київ.

Варто, либонь, нагадати, що московсько-більшовицька інтервенція проти Української Народної Республіки почалася 4 січня 1918 року. І сталося так, що захистити юну державу не знайшлося нікого, крім жменьки юних її громадян — гімназистів та студентів. Був у Центральної Ради в Києві Слобідський гайдамацький кіш під проводом самого Симона Петлюри, але мусив залишатися у столиці, борючись проти арсенальських змовників, які, обдурені й розпропаговані більшовиками, підступно встромили ніж у спину Україні. Тож лише одну чоту послано було на допомогу юним добровольцям, та й то — запізно. І все ж завдання наші хлопці виконали — на кілька днів затримали ворога. Це дало змогу делегації УНР гідно відбутися Берестейські перемовини.

Найтрагічніші моменти бою під Крутами описав його учасник — поручник Армії УНР Михайлик: «Мені видно було чорні густі лави матросів, що пішли в наступ. Застрочили скоростріли, рушниці. Видно було, як падали у сніг чорні постаті матросів, але просувалися вони все ближче й ближче. У нас уже було багато поранених, і сотня відходила до окопів. Тут були розміщені всі наші сили, які чекали рішучого моменту. А він уже наближався. Густі лави сірих і чорних постатей ішли на весь зріст. З окопів застрочили сорок наших скорострілів і рушниць трьох сотень юнаків та студентського куреня. Падали чорні постаті, за ними йшли нові, знову падали, і знову йшли одні за одними чорні й сірі

лави. Наші окопи, станція й потяги засипали ворожими кулями, але ми трималися міцно. Посилали по набої до потягів за півтори версти, вистрілювали їх і знову посилали. Але грізні вістки: «немає набоїв», «псуються скоростріли» — пролетіли по окопах, а тут чорні постаті знялися, почулися крики «ура», «слава», і все перемішалось. Стріляли один водного. Обливалися кров'ю багнетями...».

Коли до більшовиків підійшло підкріплення (Петроградський загін та бронепотяг А. Полула-

потім добивали багнетами і ножами. Як свідчили селяни, котрі бачили страту, учень сьомого класу гімназії Григорій Піпський, уродженець Західної України, заспівав гімн «Ще не вмерла України», який підхопили його побратими.

У тому бою загинуло і більше половини оборонців Києва, між ними командир Помічного студентського куреня В. Омельченко. Частину гімназистів і студентів п'яні матроси захопили в полон і люто закатували. Найстаршому ледь минуло двадцять два роки,

ють очевидці, впізнати було неможливо — настільки окупанти понівечили їхні тіла. Так, член згаданого комітету Л. Лукашевич, який був учасником бою під Крутами, згадував: «Майже всі, кого взято у полон, були позв'язані скаліченими підчас розстрілу. Трупів було з розтрощеними головами, вибитими зубами, деякі — з виколотими очима. Декілька трупів взагалі не вдалося упізнати, до такої міри їх було знівечено. Одного з неідентифікованих упізнала у Києві його мати за монографією на сорочці».

До жертв, згаданих у день перепоховання, деякі історики додають ще імена та прізвища таких студентів, як Дикий, Юрій Дубницький, Микола Лизогуб, Нітенко, Пурик, Сірик, Іван Сорокевич, і гімназистів Павла Кольченка та Мисана. Решту загиблих поховали на полі бою місцеві селяни, і ці останки до Києва вже не перевозили.

Під час служби Божої і на могилі молодих захисників України, які знайшли вічний спочинок на схилах Дніпра, співав знаменитий хор під керівництвом Олександра Кошиця. Траурну промову виголосив голова Центральної Ради УНР Михайло Грушевський, який, зокрема, зазначив: «Бій під Крутами був одним із трагічних епізодів у боротьбі, яку проводила невелика частина свідомого національного громадянства за українську незалежність, — на сумному тлі загальної байдужості, безлюддя й безголов'я. Стримайте ж ваші сльози, які котяться, ці юнаки поклали свої голови за визволення Вітчизни, і Вітчизна збереже про них вдячну пам'ять на віки вічні».

За радянських часів могилу, певна річ, зруйнували. Тепер тут стоїть пам'ятний знак, щороку відбуваються жалобно-вручисті заходи. А на самому місці бою під Крутами урочисто відкрито Меморіал юним героям.

Оксана БУСЬКА

нова), А. Гончаренко віддав наказ відходити. Забравши вбитих і поранених, українське військо відступило до ешелону, де близько 17 години зібрались усі підрозділи. Незабаром з'ясували, що не вистачає однієї чоти студентів, яка стояла найближче до станції. Відступаючи в сутінках, вони вийшли прямо до станції Крути, яку вже зайняли червоногвардійці. 35 молодих бійців потрапили у полон. Коли більшовицький командуючий П. Єгоров довідався про втрати, яких зазнали його підрозділи (не менше 300 осіб), він наказав стратити полонених.

Сімох юнаків більшовики відправили в тил. Один із них згодом дивом урятувався. Решту знищили тут таки, під Крутами — спочатку розстрілювали, а

наймолодшому — п'ятнадцять.

19 березня 1918 р., за розпорядженням українського уряду на Аскольдовій горі у Києві перепоховали з військовими почесностями 28 розстріляних полонених, які були учасниками крутянського бою. Їх перевезли до столиці з братської могили під Крутами, над якою місцеві селяни з власної ініціативи насипали курган. Серед упізнаних були студенти Андріїв, Божко-Божинський, Борозенко-Конончук, Головащук, Лука Дмитренко, Кирик, Ізидор Кулик, В. Омельченко, Олександр Попович, Чижів, Олександр Шерстюк, Володимир Шульгин, гімназисти Микола Ганкевич, Василь Гнаткевич, Григорій Піпський, Андрій Соколовський, Євген Тарнавський. Інших юнаків, як стверджу-

КАЛЕНДАР ДАТ НА 2010 РІК

Як повідомили в управлінні освіти і науки облдержадміністрації, Міністерство освіти і науки надіслало листа з проханням використовувати у своїй роботі календар дат на 2010 рік, розроблений громадською радою при МОН з питань національно-патріотичного виховання.

До всіх свят, подій, ювілейних та пам'ятних дат із вшанування видатних постатей рекомендується: створення експозиції в холі навчального закладу, бібліотеці, проведення по-класних заходів, кураторських годин, конференцій, наукових семінарів, круглих столів, книжкових виставок, урочистих вечорів, концертів або урочистої академії тощо.

Відзначення свят і подій:

21 лютого	Міжнародний день рідної мови
27 березня	Міжнародний день театру
4 квітня	Великодня писанка
5 квітня	300 р. Конституції Пилипа Орлика
18 квітня	День пам'ятників історії та культури
26 квітня	170 р. з часу виходу друком першого видання "Кобзаря" Т.Г. Шевченка у Санкт-Петербурзі
9 травня	День Перемоги. Вшанування загиблих у II Світовій війні.
18 травня	День музеїв
28 червня	День Конституції України
16 липня	Прийняття Декларації про державний суверенітет України
23 серпня	День Державного Прапора України
24 серпня	День Незалежності України
9 травня	День матері
23 травня	Свято героїв - захисників України, що полягли у боротьбі із загарбниками
23 травня	Відзначення Трійці
1 вересня	День знань
30 вересня	День бібліотеки
6 жовтня	День вчителя
14 жовтня	День Покрови Пресвятої Богородиці - українського козацтва, створення УПА
9 листопада	День української писемності та мови
17 листопада	Міжнародний день студентів
22 листопада	День Свободи
27 листопада	День пам'яті жертв Голодомору та політичних репресій
1 грудня	Річниця референдуму з проголошення незалежності
6 грудня	День Збройних сил України
12-19 грудня до Дня Св. Миколая	Тиждень доброчинності

Відзначення пам'яті і вшанування видатних постатей:

25 лютого	139 років тому народилася видатна українська поетеса Леся Українка (Лариса Косач-Квітка)
4 березня	195 р. від дня народження Михайла Вербицького, українського композитора, автора музики до українського державного гімну
5 березня	60 р. від дня смерті генерала Романа Шухевича, Головного командира УПА
6 березня	30 р. від дня смерті Григора Тютюнника, українського письменника
9-березня	Шевченківські дні: (196 років тому народився Тарас Шевченко)
10-березня	(249 років тому помер у Петербурзі Тарас Шевченко)
19 березня	80 р. від дня народження Ліни Костенко, української поетеси
26 квітня	120 р. від дня народження Миколи Зерова, українського поета, перекладача і літературознавця
5 травня	110 р. від дня народження Юрія Липи, українського громадсько-політичного діяча, письменника, публіциста
6 травня	100 р. від дня смерті Бориса Грінченка, видатного письменника, автора "Словника української мови"
6 травня	90 р. від дня народження Григора Тютюнника, відомого українського письменника
7 травня	170 р. від дня народження Марка Кропивницького, видатного українського драматурга, режисера і актора
14 травня	90 р. від дня народження Слави Стецько, відомої української політичної діячки
22 травня	Перепоховання Т.Г. Шевченка у м. Каневі
7 червня	80 р. від дня народження Івана Кандиби (1930-2003), відомого українського правозахисника
7 червня	80 р. від дня смерті Петра Холодного, українського художника
8 червня	155 р. від дня народження Наталі Кобринської, української письменниці і громадської діячки
29 липня	145 р. від дня народження Митрополита Андрея Шептицького
27 серпня	154 р. від дня народження І. Франка
4 вересня	25 р. від дня смерті Василя Стуса, українського поета, правозахисника
22 вересня	175 р. від дня народження Олександра Потебні, видатного мовознавця, літературознавця і фольклориста
23 вересня	110 р. від дня народження Володимира Кубійовича, визначного українського громадсько-політичного діяча, географа і демографа
29 вересня	165 р. від дня народження Івана Тобілевича (Карпенко-Карий), видатного українського драматурга
27 жовтня	265 р. від дня народження Максима Березовського, видатного українського композитора
6 листопада (25.10)	155 р. від дня народження Дмитра Яворницького, видатного українського історика, етнографа, археолога, дослідника історії Запорізької Січі
17 листопада	100 р. від дня народження Ярослава Старуха, українського політичного і військового діяча, публіциста
1 грудня	80 р. від дня народження Романа Федоріва, українського письменника, громадського діяча
12 грудня	120 р. від дня народження полковника Андрія Мельника, Голови Проводу ОУН
14 грудня	170 р. від дня народження Михайла Старицького, українського письменника, театрального і культурного діяча
19 грудня	130 р. від дня народження Миколи Стечишина, українського військового діяча, генерал-хорунжого Армії УНР
Грудень (27)	415 р. від дня народження Богдана Хмельницького, видатного українського гетьмана

ЛЕМКІВСЬКА ТАЄМНИЦЯ МАРІЇ ТРОЙЧАК

У велике свято Хрещення Господнього представила читачам свою книгу відомий тернопільський фітотерапевт, директор центру нетрадиційної медицини «Барвінок» Марія Тройчак. Член Всеукраїнської організації народних цілителів «Зелена планета» Наталі Земної-Зубицької, володар звання «Лідер України» та «Золотої медалі якості», почесний професор Віденського міжнародного університету вперше постала серед своїх прихильників у новій іпостасі – поетичній. Репрезентація збірки відбулася в Тернопільському краєзнавчому музеї. У вщерть переповненій залі зібралися знані у краї літератори, фітотерапевти з різних куточків України, вдячні пацієнти, члени товариства «Лемківщина», «Надсяння», «Бойківщина», «Промісія», аби привітати авторку з цією знаменною подією. Багато теплих слів почула на свою адресу того вечора пані Марія. Голова товариства «Надсяння» Іван Мокрицький висловив впевненість,

відвідала історичну батьківщину, землю своїх пращів – Лемківщину. Двадцятьох побратимів разом зі священником Анатолієм Дудою впродовж трьох років впорядковували цвинтарі та могили воїнів УПА сіл Ославиця, Смільник, Вислів Великий, Яселко Сяноцького повіту. «Нас не лякало те, що ми не знали точного розташування поруйнованих сіл, могили і церков, але за допомогою щирої молитви зуміли їх віднайти в лісовій гушавині, – каже Марія Тройчак. – Село моїх предків Яселко також було стерте не лише з лиця землі, а й з будь-якої мапи, та жевріла надія, що віднайду і його. Кілька однодумців взялися мені допомагати. Озброївшись сокирами, косами, ми вирушили у розвідку. Йшли, продираючись крізь лісові хащі, порослі чагарниками вибалки, важко було, але віра Всевишнього, щира молитва нас підтримували, я відчувала, що хтось ніби веде мене до мети. Пригадую, як з'я-

Марія ТРОЙЧАК (у центрі) приймає пісенне вітання

що, можливо, незабаром з'являться й пісні на такі проникливі, душевні вірші. З далекого Чернігова приїхала привітати колегу й подругу фітотерапевт Валентина Ципко: Нас поєднав той великий дух українства, який з роками лише міцніє. Дуже рада, що у мене така «визначна» подруга, щиро вітаю Марію з виданням збірки і тішуюся, що Всевишний відчинив їй двері до ще одного таланту – поетичного». Пані Валентина привезла ікону Діви Марії і вручила її любій товаришці зі словами: «Саме такою з'явилася до тебе Матір Божа Марія уві сні, тож нехай вона віднині буде завжди поруч з тобою». Член Національної спілки письменників України, упорядник збірки «Лемківська таємниця» Володимир Барна зауважив, що готовий упорядкувати ще не одну книгу, аби Марія Тройчак лише писала. На вечорі звучали жарти, українські та лемківські мелодії у виконанні фольк-гурту «Бескид» співачки Ярослави Дикалюк. Вся зала співала лемківських пісень, пошановувачі бажали «Многая літа» поетесі і, звісно, здійснення великих творчих задумів і втілення мрій, висловлювали сподівання на нові зустрічі уже з поетесою Марією Тройчак.

Її вірші народилися від великих почуттів, коли вона вперше

вився у небі орел, птах, який зрідка трапляється у тих краях, а цей супроводжував нас увесь шлях. І ось виходимо ми на велику галявину, а на ній – лемківська церква св. Михаїла. Очам своїм на повірила, така, яку я бачила у батьків на світлинах, щоправда, сильно зруйнована. А неподаляк було обійстя моїх батьків, лемківський цвинтар. Ось воно, рідне Яселко. На мене зішла така благодать і саме тут, на цій милій серцю землі, відчула я велике натхнення, яке згодом вилилося у 160 віршів».

Збірка має три розділи. До першого – «Лемківський храм» – увійшли вірші, що пройняті любов'ю до рідного лемківського краю, батьківського коріння, другий («Лемківська дорога») увібрав враження літераторки від подорожі рідною землею разом з друзями-побратимами. Цікавим для читачів стане і третій розділ видання, де репрезентовано документальні фотосвідчення тих місцин, де останніми роками побувала Марія Тройчак («Лемківське небо. Світлина пам'яті і любові»). Є багато світлин, які відобразили пам'ятники авторки духовними центрами світу («Від Зарваниці до Гарабандалу»).

Лариса ЛУКАЦУК

СЛАВЕТНІ ПРО ЩАСТЯ І РАДІСТЬ

І при сміху інколи болить серце, і в кінці радості буває сум.

Біблія, Пр. 14.13

Серце мудрих в домі плачу, а серце дурнів в домі веселощів.

Біблія, Ек. 7.4

Немає іншої радості в житті, ніж їсти, пити і насолоджуватися добром у всіх трудах своїх.

Біблія, Ек. 5.17

Життя — поєднання меду та жовчі.

Апулей

Щастя — всього склянка води, але не посеред річки, а в пустелі.

В. Борисов

І у найнещасливішому житті є свої світлі години і своє сонечко щастя серед піску та каміння.

Г. Гессе

Без страждання не зрозумієш щастя. Ідеал приходить через страждання, як золото через вогонь. Царство небесне досягається зусиллями.

Ф. Достоевський

Коли щастя у нас є, то у нас тоді є все, а коли його немає, то ми йдемо на все, щоб його заслужити.

Епікур

Щастя не в погоні за насоло-

дою, а в свободі від страждання.

Епікур

Через тисячу років люди стануть мудрішими і більш досконалими, але щасливими вони не будуть.

Л. Жуховицький

Задоволення — це те, без чого життя сумне і безглузде.

В. Кротов

Щастя — це не те, що ти відчуваєш, а те, про що згадуєш.

О. Левант

Щастя лише тому справжнє щастя, що йому має настати кінець, думки і кохання не втрачають своєї цінності від того, що вони не вічні.

Б. Рассел

Життя без радості проходить без користі, поширюючи навколо себе лише сум і морок.

Л. Толстой

Щастя — це коли ранком хочеться йти на роботу, а після роботи хочеться додому.

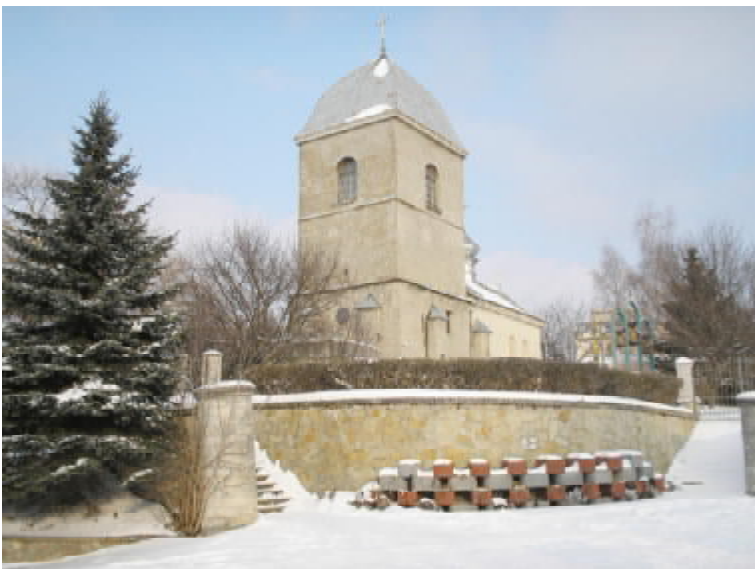
Н. Хімет

Завдання створити людину щасливою не входило в план створення світу.

З. Фрейд

Є лише одна у всіх вроджена помилка — це переконання ніби ми народилися для щастя.

ЦЕРКВИ ТЕРНОПІЛЛЯ

Церква Воздвиження Чесного Хреста (Надставна) — найдавніший храм Тернополя, пам'ятка архітектури національного значення, споруджений наприкінці XVI століття

Фото Миколи ВІЛЬШАНЕНКА

Цікаво

ЇЖТЕ ПРАВИЛЬНО

Не вживайте їжу пізніше 7-8 годин вечора — вона погано засвоюється організмом. Якщо дуже хочеться їсти, обмежтеся яблуком чи кефіром. Ще одне важливе правило — їжте, не поспішаючи: те, що погано пережоване, погано і засвоюється. Шматки непережованої їжі залишаються в шлунку і розкладаються там, пригнічуючи здорову флору. Якщо ретельно жувати, то фізіологічне насичення відбувається одночасно з гальмуванням центру голоду в головному мозку. При швидкій же їді гальмування помітно відстає від джерела насичення, у підсумку — переїдання з усіма наслідками. Не читайте під час їди, не ведіть напружених розмов — їжа погано перетравлюватиметься.

ШКОДИТЬ КІСТКАМ

Якщо маєте намір позбутися зайвих кілограмів і шукаєте ефективну дієту, не зупиняйтеся на тих, що вимагають повної відмови від їжі. На цьому наполягають вчені, що досліджували стан здоров'я жінок, які внаслідок тижневого голодування різко «скинули» 3 кг. Як з'ясувалося, у голодуючих в організмі значно зменшився вміст кальцію, який впливає на міцність і пружність кісток. Відомо, що з віком жінки і без виснажливих дієт потерпають від втрати кальцію, внаслідок чого розвивається таке захворювання, як остеопороз. Тому медики радять худнути поступово й обов'язково вводити в дієту молочні продукти: йогурти, знежирені сир і кефір, а також різні страви, багаті на кальцій.

Відповіді у наступному числі газети

СКАНВОРД

4. Житловий масив у Тернополі	1. Місто	5. Райцентр на Тернопіллі	2. Річка на Кременщині	7. Спортивний біг	3. Релігійне вчення
11. Лгописець Київської Русі	12. Укр. продукт	8. Щербінь, галька	9. Бог сонця	10. Укр. літак	
13. Розмелюють зерно	14. Старослов. літера	15. Новорічна красуня	16. Ліжі	17. Баранячий горох	18. Річка на Тернопіллі
19. Слов'янський бог	20. Овочева корене-плідна рослина	21. Райцентр Тернопілля	22. Давньоруський свіщев	23. Ряд поколінь	24. Каратича
25. Кількість надоеного молока	26. Хвалебний вірш	27. Козацький полковник з Тернопілля	28. Бджолиний продукт	29. Партия в гри	30. Частина спорт. гри
31. Давня укр. поштова станція	32. Знак Зодіаку	33. Праця	34. Село в Тербовлянському районі	35. Вид творів	36. Добро-якісна пухлина
37. Гнучкий прутик	38. Католицький священик	39. Райцентр Тернопілля	40. Супутник Юпітера	41. Небесне тіло	42. Бойовий клич
43. Символ святості	44. Вітрильне судно	45. Квіти	46. Великий гурт людей	47. Гвинтокрил	48. Головна артерія
49. 4047 м ²	50. Богиня землі	51. Гостра приправа	52. Прихильник прекрасного	53. Місто в Естонії	54. Комаха, що жалить
55. Парк у Тернополі	56. Свято народження Ісуса	57. Роман Ю. Мушкетика	58. Гора у Кременці	59. Сторожовий загін війська	60. Покарання
61. Грецька літера	62. Муз. інструмент	63. ...-банк	64. Бог сонця	65. В'язень замку	66. Бойова граната
67. Короткі наукові нариси	68. Земляний насип	69. Партия гри в теніс	70. Поїздка круговим маршрутом	71. Продукт перегонки на-	72. Місто на Тернопіллі
73. Страва	74. Козацький табір	75. Сірий папуга	76. Село С Крушельницької	77. Німецький фізик	78. Мале підприємство
79. Протинього нема прийому	80. Чин	81. Професіонал	82. Місто на Тернопіллі	83. Вид печатки	84. Казкова країна

Відповіді на сканворд, вміщений у № 1 (258) за 2010 р.

- Патріарх.
- Вар.
- Марія.
- Ряса.
- Сі.
- Ріг.
- Іов.
- Хорал.
- Гра.
- Цар.
- Ат.
- Рюкзак.
- Ар.
- Яір.
- Юда.
- Ісус.
- Біблія.
- Рід.
- Юрій.
- Ют.
- Бра.
- Зз.
- Софіт.
- Мул.
- Долина.
- Вал.
- Класик.
- Кит.
- Воля.
- Манна.
- Нива.
- Атол.
- Сліпий.
- Різдво.
- Миколай.
- Ной.
- Яр.
- Лімон.
- Ізотоп.
- Чарнецький.
- Канів.
- Іго.
- Аз.
- Аз.
- Покій.
- Лот.
- Оз.
- ТРК.
- Го.
- Патрон.
- Кант.
- Слава.
- Сцена.
- Етан.
- Пайок.
- Пат.
- Альт.
- Володимир.
- НОК.
- Акант.
- Вино.
- Кутя.
- КК.
- Гай.
- ТТ.
- Діва.
- Вир.
- Іван.
- Іква.
- Мир.
- Бог.
- Тин.
- Хор.
- Богатир.
- «Хо».
- Дар.
- Ви.
- Ан.